

F. GRAELL I DENIEL

**FORÇA I ENTENIMENT
APARICIÓ I MÓN SUPRASENSIBLE
EN LA *FENOMENOLOGIA DE L'ESPERIT*
DE HEGEL**

QUADERNS DE FILOSOFIA

65

F. GRAELL I DENIEL

**FORÇA I ENTENIMENT
APARICIÓ I MÓN SUPRASENSIBLE
EN *LA FENOMENOLOGIA DE L'ESPERIT*
DE HEGEL**

65

QUADERNS DE FILOSOFIA

1ª edició juliol 2026

© F.Graell i Deniel
ISBN 979-13-991618-1-6

www.xtec.cat/~fgraell
www.quadernsdefilosofia.cat
E-mail: fgraell@xtec.cat

Podeu fer ús de l'adreça electrònica per a qualsevol correspondència amb
Quaderns de Filosofia.

Es prega de tenir en compte sempre de consultar si hi ha una nova edició dels
quaderns (que inclou canvis de vegades prou rellevants) en el web esmentat.

CONTINGUT

PRESENTACIÓ, 6

LA VERITAT D'UN LLENGUATGE, 6.

CAP A L'AUTOCONSCIÈNCIA, 7

III

FORÇA I ENTENIMENT

APARICIÓ I MÓN SUPRASENSIBLE, 15

VOCABULARI, 67.

PRESENTACIÓ

LA VERITAT D'UN LLENGUATGE

1. ¿Cal estimar que el treball en la nostra disciplina ha fet prou passes endavant per a assumir un progrés des de l'aportació hegeliana?

El mètode del pensament de la *Fenomenologia*, més enllà d'una qualsevol expectativa, es fa admirable, i deu ser dels pocs que estableix una autonomia total que permet donar raó dels conceptes a través d'un discurs internament potent. Una aproximació intel·lectual pel fet que, de la sensibilitat, no en podríem esperar llur lliurament.

El nostre progrés no rauria que «demostréssim» els *nostres* punt de partida, i es faria impossible d'adjectivar l'escrit de Hegel d'una alta manera que no fos la d'admetre la veritat del que expressa, que l'és d'un món seu, que nosaltres fem nostre quan ens hi introduïm d'acord amb el que vol dir.

2. Els pressupòsits dels uns i dels altres són diferents: sense prerrogatives dels uns o dels altres en tant que pressupòsits. Ningú no demostra les bases que abraça. El problema rau més aviat que desconfiem del pensament, i potser alguns també de l'observació. No és millor ni pitjor, sinó un fet, que palesa l'actitud envers els escrits dels avantpassats, i en aquesta acceptió som la conseqüència de les moltes paraules proferides, dels mons visitats i fets propis, de les crítiques empreses per tants.

Potser preferim anar més enllà de la certesa sensible hegeliana, que reflecteix la incertesa dels temps dels presocràtics, i d'altres de posteriors, per mor d'alguna mena de positivisme que faria aixoplugar un mateix en la representació,

amb la suggerència que la natura i el cos són de fiar, i no així el pensament.

Es dirà que la filosofia d'avui és discreta i que evita les posicions maximalistes. Hem de témer, però, que darrera hi apareix un cert desànim que fa les seves conclusions incomparablement menys satisfactòries que les de Hegel. Perquè si incontestablement les d'aquest autor són l'exponent d'un món seu a través d'un llenguatge que palesa la seva veritat, basta que el fem nostre per a comprovar-ne la consistència; al cap i a al fi les grans filosofies expressen l'únic món que tenim i no podrien no fer-ho sense dir el ver.

CAP A L'AUTOCONSCIÈNCIA

1. La primera secció arribà a la universal sensible, superat per l'universal incondicionat de la segona, la dedicada a la percepció, i ara es tracta de fer alguna passa més. Car fins ara la consciència, malgrat que ha estat constantment entrellaçada en el moviment, manté l'universal incondicionat com a objecte, no hi ha una superació per la qual aquest objecte esdevingui l'essència de la mateixa consciència, la fita d'aquesta secció.

S'hi troba una gesta en el moviment que parteix de la figuració sensible cap a formes elaborades del pensament. El lector admira la presentació dels objectes i de les veritats que no tenen com a referència quelcom donat en el món extern, sinó que s'obtenen gràcies a l'experiència com a procés de pensament. És que quotidianament ignorem aquesta gestació abocats com estem a les certeses d'haver-hi objectes externs referents, a confiar en el que percebem, i llavor la conseqüència d'aquesta omissió porta a estranyar-nos que se cerqui en una autonomia del moviment de la ciència, com diria l'autor, l'adquisició dels afers fonamentals. És amb la superació de la

nostra deixadesa que hi reconeixem, no arbitrarietat, sinó l'oferta d'un esclariment al problema del pensament.

2. Com seria possible a partir de la figuració, és a dir, des de l'ésser efímer que és la representació sensible, que dura el moment que hi és, i després n'hi ha un altre, que hi hagi forces i lleis i, més enllà d'això, el concepte absolut (cf. §73)? Se suposa que hom sap què és l'electricitat, i que n'hi ha de positiva i de negativa, o la llei del moviment, amb velocitat i distància, o què regeix crims i càstigs, etc. La circumstància que no es faci problema d'on pot sortir tot això no llevaria la necessitat de fer-ho, i no es podria dir simplement que el saber de les dues electricitats provingués de l'observació sense estar pressuposant, més aviat d'una manera acientífica, una espècie de donació en brut a partir del que s'hi lliura sensiblement; o no s'hauria de negligir que un crim real tingui la seva inversió en la pena efectiva, per tant que cal que hi hagi en això algun enllaç. A més a més hi mancaria *la necessitat* pròpia d'una qualsevol ciència.

L'opositor de Hegel hauria d'explicar com és possible d'anar més enllà del que *esdevé i s'esvaeix constantment*.

Basta la indicació per a adonar-nos de la rellevància del que ens vol dir Hegel.

3. Amb la percepció havíem arribat a l'universal incondicionat. Si la certesa sensible inicial sols lliurava un ésser instantani on Hegel defensava que el llenguatge, contràriament, lliurava un universal, aquest universal era superat de bell nou amb la percepció pel fet d'haver-hi l'oposició entre l'en si per a si i el per a l'altre, és a dir, entre allò que concentra i allò que s'expandeix.

Hegel *pensa el moviment*, no es pot basar en el sensible, sinó sols en la consistència interna fonamentada en l'oposició.

En origen doncs arrenca de la resultant de la percepció, que havia arribat a un universal:

«Perquè aquest universal incondicionat és objecte per a la consciència, hi apareix la distinció entre forma [*Form*] i contingut i, en la forma [*Gestalt*] del contingut, els moments hi tenen l'aparença amb què s'oferien inicialment: d'una banda medi universal de moltes matèries subsistents i, de l'altra, u reflexionat en si, on llur [de les matèries subsistents] independència ha estat abolida. Aquell [moment del medi] és la dissolució de la independència de la cosa, o la passivitat, que és un ser per a altre; aquest [moment de l'u reflexionat], però, és el ser-per-a-si» (§46).

El doblet u / medi universal de les matèries ja es manté com allò trobat (§26), i és interessant que ara hi aplica la distinció de l'en si i el per a l'altre (l'u i el medi respectivament), per tant hi ha un anar de l'en si al per a l'altre, i a l'inrevés, que ja s'havia trobat en els paràgrafs finals de la percepció.

Al cap i a la fi la tensió entre l'u i les matèries reflectiria la necessitat del pensament d'entomar-ho tot en termes d'oposició; i és el que es fa, certament tenint com a precedent llunyà, sense que en tingui cap responsabilitat, el món sensible.

4. S'ha de pensar qualsevol afer a través de l'oposició. Si la percepció arribà a l'universal incondicionat, superació constant entre l'u i les matèries,

«i els posats independents canvien immediatament cap a la seva unitat, i llur unitat immediatament cap al desplegament, i aquest de nou retorna a la reducció. Aquest moviment és allò que s'anomena *força*» (§47).

Doble direcció – amb un canvi de papers ininterromput – que anomena «externització» (direcció cap a les matèries) i «força replegada» o «autèntica», amb l'avertiment que cal mantenir els dos moments en la seva unitat, el concepte, en terminologia de l'autor.

Precisament aquesta oposició que alhora és unitat fa parlar d'aquesta última com *l'intern*, en l'accepció que apareix a través del *mig* entre els dos costats de la força, o de les dues forces.

Hegel dedica força paràgrafs a parla de la unitat del concepte de força i de la unitat contradictòria dels seus dos moments (§§47-54). Agafem, per exemple, aquest text:

«Se'n dedueix que el concepte de força esdevé *efectiu* per mitjà de la duplicació en dues forces, i com hi esdevé. Aquestes dues forces existeixen com a essències que són per a si mateixes; però la seva existència és un tal moviment de les unes a les altres, que el seu ésser és més aviat un pur *ser-posat per un altre*, que el seu ésser té més aviat la pura significació del *desaparèixer*» (§52).

5. Aquest moviment entre l'u i les matèries, que té en compte les consideracions en l'època (la matèria calòrica, l'elèctrica, la química), s'esforça a formular en termes dialèctics, *com hi ha unitat i què fa que n'hi hagi*: d'aquí que aparegui la força.

Malgrat ser un autor anterior les paraules de Leibniz són avinents per a subratllar l'oportunitat d'introduir forces en la unitat material (la cursiva és nostre):

«Al principi, quan em vaig alliberar del jou d'Aristòtil, m'havia dedicat al buit i als àtoms, perquè això és el que millor omple la imaginació; però tornant-ho a pensar, després de molta

meditació, *em vaig adonar que és impossible trobar els principis d'una veritable unitat en la matèria sola, o en allò que és merament passiu*, ja que tot plegat no és més que una col·lecció o acumulació de parts ad infinitum. Ara bé, la multitud només podent tenir la seva realitat a través d'unitats veritables que provenen d'altres llocs, i són quelcom completament diferent dels punts dels quals és cert que el continu no es pot compondre; per tant, per trobar aquestes unitats reals, *em vaig veure obligat a recórrer a un àtom formal*, ja que un ésser material no podria ser alhora material i perfectament indivisible, o dotat d'una veritable unitat. Per tant calia recordar i, per dir-ho d'alguna manera, rehabilitar les formes substancials, tan denigrades avui dia; però d'una manera que les fes intel·ligibles i separés l'ús que se n'ha de fer de l'abús que se n'ha fet. *Vaig trobar doncs que la seva naturalesa consisteix en la força*, i que, d'això, se'n desprèn quelcom anàleg al sentiment i a la gana; i que així s'hauria de concebre a imitació de la noció que tenim de les ànimes. Però, com que l'ànima no s'ha d'utilitzar per a explicar els detalls de l'economia corporal de l'animal, també vaig jutjar que aquestes formes no s'haurien d'utilitzar per a explicar problemes particulars de la natura, tot i que són necessàries per a establir veritables principis generals. Aristòtil les anomena entelèquies primàries. *Jo les anomeno*, potser de manera més intel·ligible, *forces primitives* que contenen no només l'acte o el complement de la possibilitat, sinó *també una activitat original*»⁴².

6. El joc de forces deixant assumir el vertader intern com a universal absolut, per tant degut que estem pensant el que hi ha

⁴² Gottfried Wilhelm Leibniz, *Système nouveau de la nature*, Œuvres philosophiques de Leibniz, text establert pe Paul Janet, Félix Alcan, 1900, tom primer, pàg.636.

de consistent arreu, podem permetre'ns de parlar *d'un món suprasensible*, el vertader intern, més enllà d'un món que apareix (§§55-58).

D'altra banda en la mesura que hem superat l'oposició del joc de forces, que passa a ser «simple en general», una tal fusió s'anomena *lleï de la força* (§60), una manera d'expressar el comportament del que és vertader, és a dir, deixant el llenguatge hegel·lià, com són les coses en la seva veritat (el joc de forces s'engendrava més aviat com una necessitat del pensament). Aquesta lleï expressaria el caràcter d'una qualsevol legalitat com a tal:

«El món *suprasensible* és així un *regne serè de lleïs*, certament més enllà del món percebut, ja que aquest [món percebut] representa només la lleï mitjançant l'alteració constant, però alhora [el món suprasensible, la lleï, és] *present* en aquell [món percebut], i [hi és] imatge immediata tranquil·la» (§60).

En els paràgrafs següents (§§60ss) insisteix en el caràcter de la lleï, diferencia la lleï simple i les indeterminadament diverses lleïs que fa possibles; cal atendre que Hegel estableix així necessitat: només n'hi ha en el concepte de la lleï (§63).

7. La lleï i la força permeten, és clar, distincions que no pertanyen a l'intern, que són distincions fetes sense que expressin cap diferència essencial de la cosa mateixa (per exemple la velocitat i la distància respecte de la lleï del moviment). Això ho fa l'enteniment, i s'anomena *explicació* (§§64-65), que al cap i a la fi és una activitat tautològica (§66).

Seguint aquestes passes el text proposa d'establir dues lleïs d'explicació, la segona de les quals és la contraïmatge de la primera ja esmentada (per exemple, §60), i proporciona canvi i

transformació, i que, aplegades, completarien l'intern. També les esmenta a tall de *dos mons invertits* (§§67-69).

Tanmateix no s'ha de copsar això superficialment, com si hi hagués una representació d'algun d'aquests mons al costat de l'altre, sinó que s'ha d'assumir *contradictòriament*, i ser així en *una* unitat (§77), la qual cosa ens porta a pensar-ho com un afer il·limitat, infinit, en l'accepció que no hi ha restriccions sensibles.

L'autor ens diu a propòsit d'aquest infinit:

«Aquesta infinitud simple, o concepte absolut, s'ha d'anomenar l'essència simple de la vida, l'ànima del món, la sang universal, que present a tot arreu no és enterbolida ni interrompuda per cap diferència, més aviat aquesta mateixa és totes les diferències, així com el seu [de la infinitud] ser superat» (§73).

És clar que la consciència ho agafa com la seva pròpia negativitat.

8. Amb tot això hem arribat, gràcies a la unitat dels dos mons, al fet que la consciència, que és per a si mateixa, troba un diferenciar d'allò no diferenciat, o autoconsciència (§75), de manera que hi ha una superació d'algunes distincions anteriors a propòsit d'un intern que es mirava des del mig o aparició, quan s'assumeix aquestes estadis com a anteriors a la unitat esdevinguda. Llavors:

«Es mostra que darrere de l'així anomenada cortina, que havia de cobrir l'intern, no hi ha res a veure si *nosaltres* mateixos no hi anem darrere, tant s'hi veu com hi hagi quelcom darrere que pugui ser vist. Però es dona alhora que no es pot, directament sense totes les circumstàncies, anar-hi darrere; car aquest saber, que és la veritat de *la representació* de l'aparició i del seu intern,

és en si mateix només el resultat d'un moviment circumstancial, pel qual els modes de consciència, figurar, percebre, i l'enteniment, desapareixen» (§76).

Deixem ja al lector introduir-se en un text exemplaritzant d'un estil de pensament característic.

III

FORÇA I ENTENIMENT

APARICIÓ I MÓN SUPRASENSIBLE

43. En la dialèctica de la certesa sensible, la consciència hi ha deixat enrere l'escoltar i el veure, etc., i com a percepció ha arribat al pensar, però que s'aplega primerament en l'universal incondicionat. Aquest incondicionat no seria al seu torn res més que *l'extrem* cap a un costat del ser-per-a-si, si [aquest extrem] fos pres com una essència simple i quieta; ja que, en aquest cas, la no essència se li oposaria; però, referida a aquesta [no essència], aquella [essència] mateixa seria inessencial, i la consciència no hauria sortit de la delusió de la percepció. Solament s'ha lliurat com una tal [essència] que ha retrocedit a si des d'un tal ser-per-a-si condicionat. Aquest universal incondicionat, que fins ara és el veritable objecte de la consciència, està encara com a *objecte* d'aquella [consciència]; encara [la consciència] no ha copsat el seu *concepte* com a *concepte*. És essencial distingir els dos; per a la consciència, l'objecte ha retrocedit a si des de la relació amb un altre, i amb això ha esdevingut concepte en si: però la consciència encara no és per a si mateixa el concepte, i per això no es reconeix en aquell objecte reflexionat. *Per a nosaltres*, aquest objecte ha esdevingut talment a través del moviment de la consciència, que aquesta està entrellaçada en l'esdevenir d'aquell, i la reflexió sobre els dos costats és la mateixa, o només *una*. Però, com que la consciència en aquest moviment només tenia, com el seu contingut, l'essència objectiva, no la consciència com a tal, se li ha de posar [a la consciència] el resultat en significació

objectiva, i que la consciència s'enretiri de l'esdevingut, de manera que aquest com a objecte li sigui l'essència⁴³.

44. L'enteniment ha superat així tant la seva pròpia no-veritat com la no-veritat de l'objecte; i el que li ha esdevingut amb això és el concepte del vertader; com a vertader que-és *en si*, el qual [vertader] encara no és concepte, o el qual està privat del *ser-per-a-si* de la consciència, i la qual deixa accedir l'enteniment [en aquell vertader] sense [la consciència] saber-s'hi. Aquesta

⁴³ És un resum del que es proposa en aquesta tercera part, i que té com a resultat que la consciència sigui per a si mateixa concepte.

En efecte hi ha *universal incondicionat* que és encara objecte de la consciència, mentre ens trobem en l'imperi del pensament, car s'ha arribat, amb la percepció, al pensar.

S'anota què s'ha obtingut amb la percepció, i què es vol trobar en aquest nou apartat de la *Fenomenologia*. Hem deixat la figuració (malgrat que cal recordar l'universal sensible superat per l'universal incondicionat §§40-41 QF64), hem aconseguit l'universal incondicionat amb una determinació de l'en si, negació del per a l'altre, per tant en unitat, on començava el regne de l'enteniment.

La intenció del text resta a dir al lector que s'ha trobat una essència objectiva en la unitat de l'en si respecte del per a si, però *continua la reflexió* de la consciència, que allò trobat «està encara com a *objecte*» seu. D'alguna manera l'objecte té l'avantatge que ja s'ha unificat amb la reflexió, però la consciència encara gaudeix d'un marge: el primer ja és *concepte* («ha retrocedit a si des de la relació amb un altre»), la segona és encara de camí.

Es tracta que la consciència arribi a apropiat-se de l'objecte de manera que esdevingui l'essència de la consciència, autoconsciència (§§75-76).

Ponderem la circumstància que Hegel necessitava que la reflexió de la consciència *continués* més enllà de la universalitat incondicionada, és a dir, que hi hagués *més reflexió*. «*Per a nosaltres*, aquest objecte ha esdevingut talment a través del moviment de la consciència, que aquesta està entrellaçada en l'esdevenir d'aquell, i la reflexió sobre els dos costats és la mateixa, o només *una*. Però, com que la consciència en aquest moviment només tenia, com el seu contingut, l'essència objectiva, no la consciència com a tal, se li ha de posar [a la consciència] el resultat en significació objectiva».

estudia la seva essència [de l'objecte vertader] per a si mateixa [per a la consciència]; de manera que la consciència no hi participa, en la seva realització lliure, sinó que només l'observa [la realització] i l'aprehèn de manera pura. *Nosaltres* hem de posar-nos primer en el seu lloc [de la consciència], i ser el concepte que basteix allò que està contingut en el resultat; sobre aquest objecte bastit, que es presenta a la consciència com un que-és, [la consciència] esdevé primerament consciència que concep⁴⁴.

45. El resultat era l'universal incondicionat, finalment en el sentit negatiu i abstracte que la consciència negava els seus [dels costats oposats] conceptes unilaterals, i que els abstreria, és a dir, hi renunciava. Però el resultat té en si mateix també un significat positiu: que s'hi ha posat immediatament, com la mateixa essència, la unitat *del ser-per-a-si* i *del ser-per-a-altre*, o l'oposició absoluta. Aquesta [essència] sembla, en un primer moment, afectar només la forma de la relació entre els moments; però el ser-per-a-si i el ser-per-a-altre són igualment el *contingut* mateix, ja que l'oposició, en la seva veritat, no pot tenir cap altra natura que la que s'ha lliurat en el resultat: és a dir, que el contingut en la percepció mantingut com a ver sols pertany de fet a la forma i es ressol en la seva unitat. Aquest contingut és

⁴⁴ Les no-veritats superades deuen expressar el camí seguit (§§39-40 QF64) fins a arribar al regne de l'enteniment.

Tenim doncs el concepte de vertader en l'accepció de la unitat aconseguida amb el resultat de la percepció, però encara no hi ha aquí la mateixa consciència posada i compromesa en la nova unitat, i aquesta es manté com un per a si: no s'hi troba aquest concepte seu que serà la resultant final de la secció.

El que farem no implica directament el per a si, i hi haurà aprehensió.

Nosaltres hem de col·locar-nos en lloc de la consciència, que es manté conceptora.

Notem que més endavant (§76) es lliura la clau de què és l'enteniment.

ahora universal: no pot haver-hi cap altre contingut que, per la seva particular complexació, s'escapés de tornar a aquesta universalitat incondicionada. Un tal contingut seria alguna manera determinada de ser per a si i de relacionar-se per a altre. Sols *ser per a si i comportar-se per a altre en general* fa la seva *natura i essència*, la veritat de les quals és ser un universal incondicionat. I el resultat és simplement universal⁴⁵.

46. Perquè aquest universal incondicionat és objecte per a la consciència, hi apareix la distinció entre forma [*Form*] i contingut i, en la forma [*Gestalt*] del contingut, els moments hi tenen l'aparença amb què s'oferien inicialment: d'una banda medi universal de moltes matèries subsistents i, de l'altra, u reflexionat en si, on llur [de les matèries subsistents] independència ha estat abolida. Aquell [moment del medi] és la dissolució de la independència de la cosa, o la passivitat, que és un ser per a altre; aquest [moment de l'u reflexionat], però, és el ser-per-a-si. Cal veure com aquests moments es presenten en la universalitat incondicionada, que és llur essència. Això esclareix

⁴⁵ Hi ha algun sentit negatiu d'aquest universal incondicionat perquè hi havia la negativitat de cada costat.

Però positiu per la unitat de l'*oposició absoluta* del per a si i del per a l'altre, que era el resultat final de la percepció (§40).

Assenyalem que «aquest contingut és ahora universal: no pot haver-hi cap altre contingut que, per la seva particular complexació, s'escapés de tornar a aquesta universalitat incondicionada». Com diu tot seguit, el contingut de la percepció pertany a la forma.

Es tracta d'una consideració explicitadora del contingut de l'universal incondicionat en aquesta forma [*Form*] del moviment, és a dir, que el fet d'haver trobat la unitat del per a si i del per a un altre és allò que fa el cos del nostre progrés. S'hi empra els mots *natura*, *essència*, *veritat*, per a referir-se a l'universal.

Notem l'ús d'«abstracció» en el sentit de separació, renúncia.

d'entrada que [els moments], pel fet que només són en aquesta [universalitat], ja no rau en general separats, sinó que són essencialment costats superant-se en si mateixos, i només es posa llur pas de l'un en l'altre [dels moments]⁴⁶.

47. Un dels moments apareix així com l'essència encaminada a un costat, com a medi universal o com a subsistència de matèries independents. Però la *independència* d'aquestes matèries no és res més que aquest medi; o aquest *universal* és completament la *multiplicitat* d'uns tals universals diferents. [Que] l'universal sigui en si mateix en unitat indissoluble amb aquesta multiplicitat, vol dir, però, que aquestes matèries són, cadascuna on és l'altra, es penentren recíprocament sense tocar-se, perquè, inversament, allò molt diferenciats és igualment independent. Amb això es posa al mateix temps la seva porositat pura, o el seu ésser-superat. Aquest ésser-superat, al seu torn, o la reducció d'aquesta diferència a un *pur ser-per-a-si*, no és altra cosa que el medi mateix, i això [és] la *independència* dels diferents. I els posats independents canvien immediatament cap a la seva unitat, i llur unitat immediatament cap al desplegament,

⁴⁶ La distinció de forma i contingut rau en el fet que aquest últim és la resultant d'un moviment que informa (cf. §45).

En la universalitat incondicionada, com a objecte, hi apareix forma i contingut.

Com a moments anteriors de quan considerava l'objecte de la percepció (matèries, l'u, cf. §26 QF64) subsisteixen d'alguna manera, l'integren com a contingut i s'hi mantenen com a forma.

El moment de les matèries o de llur medi, i el de l'u, es conserven a tall d'un moviment superat, i ara se'ls pren com a costats [*Seiten*] d'una oposició per la qual es van superant a si mateixos. No es renuncia a la universalitat incondicionada ni a a res del que hem obtingut, sinó que es recorda una història ja feta.

És interessant veure que la passivitat s'interpreta com a ésser per a l'altre i el moment de l'u com a ésser-per-a-si, que de fet era allò que s'havia defensat dalt (cf. §§34 i 36-39 QF64).

i aquest de nou retorna a la reducció. Aquest moviment és allò que s'anomena *força*; un dels seus moments [de la força], és a dir, [la força] com a propagació de les matèries independents en el seu ésser [del moment], és la seva *externització*; però aquesta [força], com a ésser-desaparegut d'aquelles [matèries que s'han externitzat], és *la força replegada* en si des de la seva externització, o l'*autèntica*. Però primerament la força replegada en si *ha d'externitzar-se*; i segonament en l'externització és igualment força que-és *en si* mateixa, tal com [la força] és externització en aquest ésser-en-si-mateix. Si mantenim els dos moments en llur unitat immediata, llavors és autènticament l'enteniment, al qual pertany el concepte de força, *el concepte* que vehicula els moment diferenciats com a diferenciats; car *en la força mateixa* no haurien d'estar diferenciats. Així doncs la diferència només existeix en el pensament. O amb el dit només ha estat posat primerament el concepte de força, però no la seva realitat. De fet, però, la força és l'universal incondicionat que és *per a un altre* talment com en si mateix; el qual [universal incondicionat] té la diferència, car aquesta no és altra cosa que el *ser-per-a-un-altre* en si mateixa. Que la força sigui doncs en la seva veritat, cal deixar-la lliure completament del pensament i ser posada com la substància d'aquestes diferències; és a dir, *d'una banda força* romanent com aquesta força completa essenciat *en i per a si mateixa*, i d'una altra les seves *diferències* a tall de *substancials*, o com moments subsistents per a si. La força com a tal, o com a replegada en si mateixa, és així per a si com un u *excloent*, per al qual el desplegament de les matèries és *una altra essència subsistent*, i així es posen dos costats diferenciats independents. Però la força també és el tot, o roman el que és segons el seu concepte [del tot], és a dir, aquestes *diferències* romanen formes pures, *moments superficials que desapareixen*. Les *diferències* entre la força autèntica replegada en si, i el desplegament de les matèries independents no hi

serien alhora si [les matèries] no tinguessin un subsistir, o la força no hi seria si no *existís* d'aquesta manera oposada; però que existeixi d'aquesta manera oposada no vol dir res més que ambdós moments són alhora *independents*. Aquest moviment del si-estable-independent dels ambdós moments i del seu si-superar-se-de-nou és per tant el que cal considerar. S'esclareix de manera general que aquest moviment no és altra cosa que el moviment del percebre, on els dos costats – el perceptor i el percebut alhora – una vegada [és] com l'aprehensió del ver u i indistint, però d'altra banda igualment cada costat *es reflexiona* en si o és per a si. Aquí aquests dos costats són moments de la força; són tant en una unitat com aquesta unitat que, davant dels extrems que són per a si, apareix com el mig, sempre es descompon en aquets extrems, que només així són. El moviment que abans es presentava com el concepte contradictori negar-se-a-si-mateix, aquí té així la forma *objectiva*, i és moviment de la força, el resultat del qual fa sortir l'universal incondicionat com a *no-objectiu*, o com l'*intern* de les coses⁴⁷.

⁴⁷ Els moments «es veuen» des de l'essència, que sabem que es tracta de l'objecte com a universal incondicional.

I aquí hi ha per començar un costat: el del medi o les matèries independents.

Llavors hi ha el pas d'una multiplicitat a la unitat, i d'aquesta a la primera, a través de la superació d'un costat sobre l'altre, per tant en un procés de superació. La metàfora «la seva porositat pura» de les matèries s'adiu amb el fet de la superació en la unitat.

L'anar i el venir entre la unitat i el medi amb les matèries s'explica cinc vegades seguides:

- «Però la independència d'aquestes...».
- «[Que] l'universal sigui...».
- «Amb això es posa...».
- «Aquest ésser-superat...».
- «I els posats independents...retorna a la reducció».

Hi ha independència dels diferents (les matèries) que passen a la unitat, i de nou cap a l'altre costat, i així anar fent.

Aquest moviment s'anomena *força*.

Tenim la *unitat* dels dos moments (externització com a propagació de les matèries, i replegament, que és l'autèntica) com a *concepte* (l'enteniment és concepte). En la força mateixa els moments no haurien d'estar diferenciats.

Notem: la diferència aquí sols és *pensada*.

Apareix per tant la noció del concepte que vehicula unitat i oposició.

«Així doncs la diferència nomé existeix en el pensament. O amb el dit només ha estat posat primerament el concepte de força, però no la seva realitat [*Realität*]».

La força és l'universal incondicionat que és per a un altre (per a la consciència), per això té diferència. Una segona interpretació d'això seria que la força incorpora contradictòriament l'en si i el per a l'altre, tal i com ho esmenta després.

Si la deixem lliure de pensament, la força és el complet unitari, i d'altra banda les seves diferències.

Com a replegada (era l'autèntica), és u, on es despleguen les matèries, i llavors hi ha dos costats. Hegel repeteix aquesta consideració d'un tot que esdevé una oposició.

(hi ha un ús de «substància» i «subsistència»: la primera en el sentit de «ser-ne la unitat», i llavors els moments, precisament perquè hi ha substància, són subsistents).

La força és doncs el complet, el concepte, on romanen les diferències (això és, l'oposició).

És interessant també l'ús que fa del terme «independent», que vindria a ser quelcom com «se l'ha de considerar tal qual» (quan això ho fa l'enteniment, és pensat), i els dos moments s'estan superant constantment.

No és estrany que afegeixi: el moviment que hi ha és el percebre, alhora costats, perceptor i percebut, de manera que es copsa l'u, i alhora com si hi hagués dos costats oposats, cadascun en si i per a si. Precisament en la percepció s'havia parlat de l'u i del medi universal de moltes matèries (com ho repeteix al principi del paràgraf).

Aquests dos costats són moments de la força.

La força apareix com a unitat dels costats, com a moments del *mig* dels dos costats, unitat que sempre es descompon..

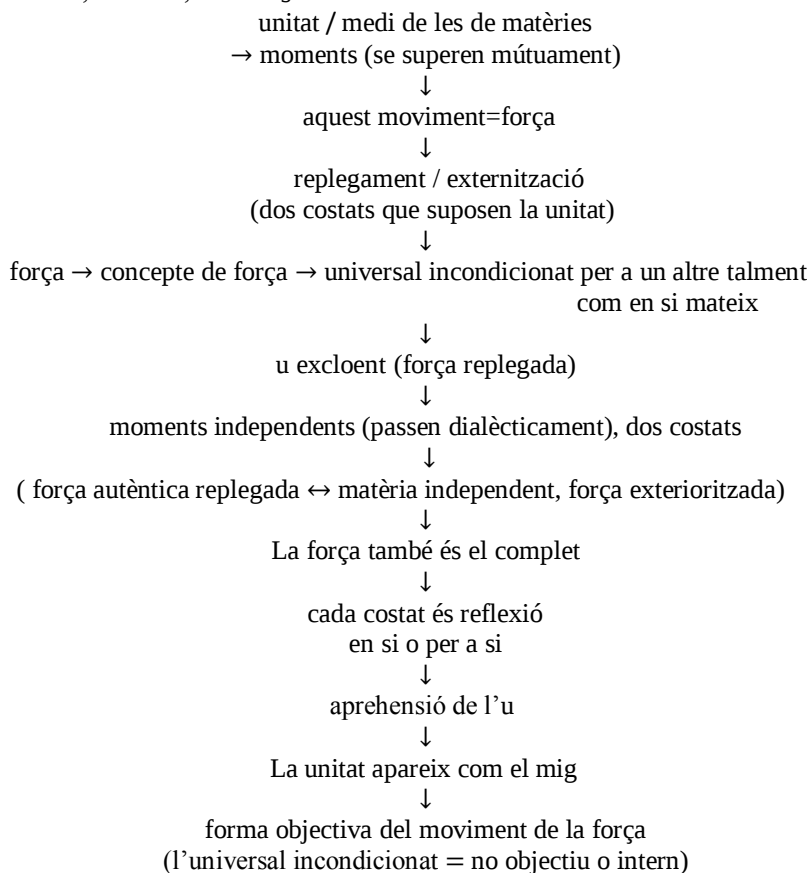
Les darreres línies podrien explicar-se així: el *concepte contradictori* es deuria a la unitat d'oposats, i presentat a través de la força seria el *concepte*

objectiu; llavors també el concepte és no-objectiu, o intern, en tant que és per a la consciència. Notem l'adjectiu «contradictori».

El text és de lectura complexa. El seu esquema faria més o menys així:

Universal incondicionat – consciència §§43-44.

Natura, essència, veritat §45.

Principalment s'hauria de copsar que pretén lliurar el concepte de força, és a dir, d'una unificació de matèries, i ho farà per mitja de l'enteniment.

Des d'aquet punt de vista l'escrit defensa que la força és el moviment, amb una unitat, en el punt d'entremig d'un moviment, entre costats amb

48. La força, de la manera que ha estat determinada, quan se la proposa com a tal, o com a reflexionada en si, és un costat del seu concepte; però com un extrem substantivat, i certament això posat sota la determinació d'u. Amb això el subsistir de les matèries desplegadas se n'exclou [de la determinació d'u] i [és] un *altre* que [la força en si]. Mentre és necessari que [la força] *mateixa* sigui aquest *subsistir*, o que *s'externitzi*, es proposa la seva externització talment que *aquell altre* [el subsistir] s'hi *afegeixi* [a la força mateixa], i la sol·liciti [la força mateixa]. Però de fet mentre [la força mateixa] *necessàriament* s'externitza, té allò [el subsistir], que és posat com una altra essència, en si mateixa. Cal rebutjar que, afegint-se-li des de fora, sigui posada com un *u*, i que la seva essència d'externitzar-se [sigui posada] com un altre; més aviat [la força] és aquest medi universal del subsistir dels moments com a matèries; o *s'ha externitzat*, i allò que havia de ser l'altre sol·licitador, és més aviat la força [externitzada]. Així [la força] ara existeix com el medi de les matèries desplegadas. Però també té essencialment la forma del ser-superat de les matèries subsistents, o és essencialment *u*; *aquest ser-u* és amb això *ara*, quan [la força] ha esta posada com el medi de matèries, *un altre que si mateixa*, i té aquesta seva essència fora de si mateixa. Mentre que [la força] necessàriament ha de ser això que *encara no* ha posat, aquest altre s'hi afegeix i la sol·licita a la reflexió en si mateixa, o supera la seva externització. De fet, però, [la força] mateixa és aquest ser-reflexionat-en-si, o aquest ser-superat de l'externització; el ser-u desapareix com apareixia, o

externització i replegament, com si hi hagués el pas (la superació) de l'un a l'altre, i a l'inrevés.

sigui com *un altre*; [la força] és això mateix, és força replegada en si⁴⁸.

49. Allò que aflora com a altre, i que la sol·licita [la força] tant a l'externització com al retorn a si mateixa és, com es veu immediatament, *la força mateixa*; car l'altre es mostra igualment

⁴⁸ Quan es diu que la força ocupa un costat es vol dir que la força autèntica és la d'un costat (la replegada §47), que alhora és un costat (és a dir, val com a u, com el tot, i alhora, en l'oposició, com a costat), i llavors l'altre costat s'ofereix com un altre. Tot això resta clarificat a través de §§49-50. Al §47 externització i replegament (com a conjunt al moviment) eren els dos costats, i hi havia el mig, la unitat, l'u, etc..

Llavors se'ns diu que cal que la força no pot ser aliena al subsistir de les matèries o a la seva externització, de manera que aquesta fase seria el sol·licitador, és a dir, com a força externitzada.

Es descriu la relació entre la força i la seva externització, després de rebutjar un subsistir al marge de la força, el rebla com a quelcom seu, i hi afegeix que «cal rebutjar, afegint-se-li des de fora, que sigui posada com *un u*, i que la seva essència d'externitzar-se [sigui posada] com un altre».

Més aviat pot ser estimada com a medi universal de les matèries desplegadas, i també la superació d'això. Hegel està replant la mútua superposició de les dues direccions de la força.

L'afer rau que es considera la força com a moviment; i llavors semblaria que l'u fos *un altre* en tant que es consideri el moment d'una superació en medi universal: però la força és aquest ésser-reflexionant-en-si; l'u desapareix com *un altre* quan es troba replegada en si (hi hauria concepte).

Parla de la força com el conjunt del moviment, i també en parla des d'un costat.

Ens ha explicat com hi ha un replegament de la força des de la seva externització a partir del fet que hi ha subsistir de les matèries.

Si ens preguntéssim quina necessitat hi hauria per a unes tals distincions i jocs entre el moviment conjunt, els costats, les subsistències, les anades i les vingudes, es respondria que el paràgraf semblaria un esclariment i que hom podria avaluar que repeteix quelcom ja establert en l'anterior §47. Ocorre que la intenció es troba aquí a fer constar que l'externització és la mateixa força, que hi ha una unificació d'externització i de replegament en aquesta oposició, el ser u ja no apareix com un altre.

com a medi universal que com a u, i així, que cadascuna d'aquestes formes aflori alhora sols com a moment que desapareix. La força per tant, pel fet que un altre és per a la [força], i aquesta per a un altre, no ha sortit certament del seu concepte. Però hi ha alhora dues forces disponibles; el concepte d'ambdues és el mateix, però ha anat des de la seva unitat cap a la dualitat. En lloc que l'oposició es mantingui essencialment només moment, sembla haver-se desempallegat, a través de la bifurcació en forces totalment independents, del domini de la unitat. Cal veure més de prop què passa amb aquesta independència. De primer la segona força s'ofereix com a sol·licitadora i, pel seu contingut, com a medi universal davant la que és determinada com a sol·licitada; però mentre aquella és essencial alternança d'aquests dos moments i la força mateixa, de fet és en tot cas *només primerament* medi universal *mentre és sol·licitada a això*, i de la mateixa manera també sols unitat negativa, o sol·licitador del retornar de la força, *pel fet que és sol·licitada*. D'aquesta manera, també aquesta diferència, que es donava entre els dos, que un havia de ser el sol·licitador i l'altre el sol·licitat, es transforma en el mateix intercanvi de determinacions entre l'un a l'altre⁴⁹.

⁴⁹Fins on diu «Però hi ha alhora dues forces, etc.» és un resum del §48. Els dos moments no surten del concepte de força. Després es tracta d'una altra manera de presentar la unitat de la força.

Hi ha dues forces que s'apleguen en el seu concepte: la segona força, la sol·licitadora (externitzada) manté el medi com a contingut, és el medi de les matèries, i davant la sol·licitada.

Ara cal interpretar una mica a partir de «però mentre...». Sembla que es vol dir que la força mateixa és tot, el dos costat, i que per tant depèn de com es miri: es pot dir «sol·licitada» d'acord amb allò que se subratlla; hi ha el medi sol·licitador davant del sol·licitat, i el medi esdevé sol·licitat davant el retorn sol·licitador. Tot això es torna a veure a §§50 i 51.

La diferència esdevé la força mateixa.

Es tracta d'un mateix concepte amb un intercanvi de papers propi d'una unitat (el concepte) contradictòria.

50. El joc de les dues forces se sosté doncs en aquest ser determinat oposat d'ambdues, en el seu ser-l'una-per-a-l'altra en aquesta determinació, i en la confusió absoluta i immediata de les determinacions, en un traspasar sols a través del qual hi ha aquestes determinacions, en què les forces semblen oferir-se independents. El sol·licitador és, per exemple, posat com a medi universal, i el sol·licitat com a força replegada; però aquell només és el medi universal mateix per mitjà del fet que l'altre és força replegada; o aquesta és més aviat el sol·licitador per a aquell, i el converteix en medi. Aquell només té la seva determinació per mitjà de l'altre, i és sol·licitador només en la mesura que hi és sol·licitat per l'altre a ser sol·licitador; i perd també immediatament aquesta determinació que li ha estat donada; car aquesta passa a l'altre, o més aviat ja ha passat a l'altre. Allò aliè sol·licitador d'una força s'ofereix com a medi universal, però només pel fet que ha estat sol·licitat per aquella a ser-ho; això vol dir, *[la força] el posa així i és més aviat el medi essencialment universal mateix; posa el sol·licitador així perquè aquesta altra determinació li és essencial, és a dir, perquè [la força] és més aviat [la determinació] mateixa*⁵⁰.

⁵⁰Les expressions a propòsit de les dues forces són:

- ser determinat oposat d'ambdues,
- ser-l'una-per-a-l'altra en la determinació,
- confusió absoluta i immediata de les determinacions,
- traspassen,
- [la força] és la determinació mateixa.

El joc de les dues forces es troba en un costat i en l'altre: es troba en la determinació d'un d'aquests jocs, que al cap i a la fi està dient que la determinació és la frontissa per on poden semblar independents.

És normal que, posats en l'exemple i situats en un cantó, el sol·licitador (per exemple, com a medi universal) i el sol·licitat (com a força replegada) puguin intercanviar els papers en tant que es miri la direcció del moviment.

51. Per completar la visió del concepte d'aquest moviment es pot parar atenció que les mateixes diferències es mostren en una doble diferència: *d'una banda* com a diferències de *contingut*, mentre que l'un extrem és força reflectida en si, l'altre medi de les matèries; *d'una altra* com a diferències de *forma* [Form], mentre l'un és sol·licitador, l'altre sol·licitat, aquell actiu, aquest passiu. Segons la diferència de contingut [les forces] són diferents en general, o per a nosaltres; segons la diferència de forma, són independents, separant-se l'una de l'altra en la seva referència i oposant-se. El que s'esdevé per a la consciència en la percepció del moviment de la força, és que els extrems segons aquests dos costats no són res en si, sinó que aquests costats, en què hauria de sostenir-se la seva diferent essència, són moments que desapareixen, un traspasar immediat, des de cadascun, en l'oposat. Per a nosaltres, però, com recordàrem dalt, ocorria també que desapareixia en si la diferència com a *diferència del contingut i de la forma*; i pel cantó de la forma, segons l'essència, *l'actiu, sol·licitador, o ser-per-a-si*, [és] el mateix que, pel cantó del contingut, com a força replegada en si; el passiu sol·licitat, o *ser-per-a-un-altre* pel cantó de la forma, el mateix que pel cantó del contingut es presentava com a mèdium universal de les moltes matèries⁵¹.

Això vol dir que la determinació de ser sol·licitador es fa per mitjà de la sol·licitada.

La força és la determinació mateixa.

⁵¹ Repassa el concepte d'aquest moviment,

– com a diferències de contingut: força reflectida en si / medi de les matèries,

– com a diferències de forma: sol·licitador (actiu) / sol·licitat (passiu).

Però aquesta dos costats, tant com a contingut com a forma, desapareixen, traspassen, un anar i venir entre oposats.

52, Se'n dedueix que el concepte de força esdevé *efectiu* per mitjà de la duplicació en dues forces, i com hi esdevé. Aquestes dues forces existeixen com a essències que són per a si mateixes; però la seva existència és un tal moviment de les unes a les altres, que el seu ésser és més aviat un pur *ser-posat per un altre*, que el seu ésser té més aviat la pura significació del *desapareixer*. No són com a extrems que conservin res ferm per a si, i que trametin només una propietat externa de l'una a l'altra al mig i al seu contacte; sinó que el que són, ho són sols en aquest mig i contacte. En això igualment hi ha immediatament el replegat-en-si o *el ser-per-a-si* de la força com [hi ha] l'externització, el sol·licitar com l'ésser sol·licitat; aquests moments, per tant, no repartits en dos extrems independents, que només oferissin una punta oposada, sinó que la seva essència és això simplement, cadascun sols a través de l'altre, i el que cadascuna [de les puntes] així és a través de l'altra,

És més: desapareix la diferència entre contingut i forma (s'ha vist que el contingut era el resultat essencial de la forma),

pel cantó de la forma l'actiu, sol·licitador, ser-per-a-si (A)

↓ implica

pel cantó del contingut la força replegada en si (B)

pel cantó de la forma el passiu, sol·licitat, ser-per-a-un-altre (C)

↓ implica

pel cantó del contingut el medi universal de moltes matèries (D),

Repeteix doncs que el joc entre es forces en un costat es pot considerar des del contingut i des de la forma.

I que els costats com a tals no són res en si, car hi ha el pas de l'un a l'altre, el traspassar, això mirat *des de la consciència*.

Però a §50 ja vam veure la intercanviabilitat en el moviment.

Al lector molt atent, li semblarà que aquest paràgraf és «estàtic» comparat amb el dinamisme del §49, on la contradicció regna.

immediatament no ser-hi més quan [l'altra punta] hi és. De fet no tenen amb això cap substàncies pròpies que les portin o les mantinguin. El *concepte* de força es manté més aviat com *l'essència* en la seva pròpia *efectivitat*; la *força* com a *efectiva* només és en l'externització, la qual alhora no és res més que un superar-se a si mateixa. Aquesta força *efectiva*, proposada com a lliure per la seva externització i essent per a si, és la força replegada en si, però aquesta determinació, com s'ha lliurat, és en efecte només un moment de *l'externització*. Per tant la veritat de la força resta només *el pensament* d'aquesta mateixa; i els moments de la seva efectivitat, les seves substàncies, i el seu moviment, s'aboquen sense parar en un unitat indiferenciada que no és la força replegada en si, perquè aquesta és només un tal moment, sinó que aquesta unitat és *el seu concepte*, com a *concepte*. La realització de la força és doncs alhora pèrdua de realitat; en això [la força] ha esdevingut més aviat un complet altre, o sigui aquesta *universalitat* que l'enteniment reconeix primerament o immediatament com la seva essència [de la força], i que també es manifesta com la seva essència en la realitat seva que ha de ser, en les substàncies efectives⁵².

⁵² El paràgraf va repetint el joc de la força a través dels dos costats de la frontissa, de les dues forces, palesant un rerefons de contradicció.

S'obté el concepte de força com a constant traspassar. «La veritat de la força resta només el *pensament* d'aquesta mateixa».

És interessant que s'afirma que «la realització [*Realisierung*] de la força és doncs alhora pèrdua de la realitat [*Realität*]».

Semblaria un joc lingüístic: l'obtenció del concepte de força, del pensament de si mateixa (la realització) és pèrdua de la independència dels costats (d'aquesta realitat).

Potser caldria interpretar *Realität* sempre en termes d'estructura o constitució, i *Wirklichkeit* (efectivitat) en els d'allò essencial, o òntic (cf. nota 61).

L'última línia fa referència al que diu el mateix paràgraf («els moments de la seva efectivitat, les seves substàncies, i el seu moviment s'aboquen sense parar a una unitat indiferenciada»), reblat per la referència del que diu al §47:

53. En la mesura que considerem *el primer* universal com el concepte de l'enteniment, en el qual la força encara no és per a si [cf.§43], així el segon [universal] és ara la seva *essència* tal com aquesta es representa *en i per a si* [§52]. O, a l'inrevés, si considerem allò primer universal com *l'immediat*, que hauria de ser un objecte efectiu per a la consciència, aleshores aquest segon és determinat com el *negatiu* de la força sensible objectiva; la força és, tal com és en la seva essència vertadera, sols com a *objecte de l'enteniment*. Aquell primer seria la força replegada en si o la força com a substància; aquest segon, en canvi, és *l'intern* de les coses, com a *intern* que és el mateix que el concepte com a concepte⁵³.

54. Aquesta essència veritable de les coses s'ha determinat ara talment que no és immediata per a la consciència, sinó que aquesta té una referència mediata amb allò intern, i com a

«que la força sigui doncs en la seva veritat, cal deixar-la lliure completament del pensament i ser posada com la substància d'aquestes diferències; és a dir, *d'una banda força* romanent com aquesta força completa essenciat *en i per a si mateixa*, i d'una altra les seves *diferències* a tall de *substancials*, o com moments subsistents per a si».

⁵³Es recorda el que trobarem a §43 com a resultat anterior: el concepte trobat, l'universal que suposa, encara no gaudeix del per a si.

El segon universal del §52 és l'essència de la força, etc.

Si el primer *se'l considerés* com l'immediat, aquest segon seria el negatiu: incorporaria en el seu concepte el per a si.

Si diguéssim que el primer fos un costat de la força, el segon seria *l'intern*, igual al concepte com a concepte.

Com a element terminològic «objecte» seria «tot allò que fos en si, i es diria respecte de la consciència. Fora l'essencial. Es parla per això de l'«objecte de l'enteniment»: encara no s'ha arribat a l'autoconsciència (§§75-76).

En conjunt el paràgraf repassa el ja obtingut abans.

enteniment *mira a través d'aquest mig del joc de les forces dins el rerefons veritable de les coses*. El mig que lliga els dos extrems, l'enteniment i allò intern, és *l'ésser* desenvolupat de la força, que per a l'enteniment mateix és ara un *perdre's*. Per això [aquest ésser de la força] s'anomena *aparició*; car anomenem aparença *l'ésser* que en si mateix és un *no-ésser*. Però no és només una aparença, sinó una aparició, un *complet* d'aparença. Aquest *complet* com a complet o *universal* és el que produeix allò intern, *el joc de les forces* com a *reflexió* d'aquest [joc] en si mateix. En aquest [joc] estan posades per a la consciència, de manera objectiva, les essències de la percepció talment com són en si, és a dir, com a moments que es transformen immediatament en el seu contrari sense repòs ni ésser, allò un immediatament en l'universal, l'essencial immediatament en l'inessencial i a l'inrevés. Aquest joc de forces és per tant el negatiu desenvolupat, però la seva veritat és el positiu, és a dir, *l'universal*, l'objecte que és *en si*. El seu *ésser per a la* consciència està mediat per mitjà del moviment de *l'aparició*, on *l'ésser de la percepció* i allò objectiu sensible en general sols té significació negativa; per això la consciència reflexiona en si com en allò vertader; però, com a consciència, duu de nou aquest vertader a un intern objectiu, i distingeix aquesta reflexió de les coses i la seva reflexió en si mateixa; com el moviment mediador li és igualment encara un [moviment] objectiu. Aquest intern li és doncs un extrem oposat: però li és per això el ver, perquè en això, com en *l'en si*, té alhora la certesa de si mateixa, o el moment del ser-per-a-si; però aquest fonament encara no és conscient, ja que el *ser-per-a-si*, que hauria de tenir l'intern en si mateix, no seria altra cosa que el moviment negatiu. Però aquest [moviment] és encara per a la consciència l'aparició *objectiva* que es perd, no pas el seu *propi* ser-per-a-si. L'intern li és per

tant concepte, però encara no coneix la naturalesa del concepte⁵⁴.

⁵⁴El paràgraf introdueix uns nous punts de vista: fins ara hem arribat a l'intern com a concepte, la superació d'una oposició de forces (cf. §47).

El que ara farà serà reblar-ho. No cal dir que la tasca duta a terme fins ara és obra de l'enteniment, al cap i a la fi de la consciència en tant que no ha arribat a l'autoconsciència i tot ho té com un altre.

Doncs bé: es considera l'enteniment un extrem i l'intern l'altre, amb els dos costats de la força, i hi ha el mig (que es diu, ja ho sabem cf. §47, que és el del joc de les forces). L'important és que *hi ha com un enllaç d'enteniment i mig, que seria una mena* (en llenguatge nostre) *de saber l'intern, un trobar-se de camí de l'autoconsciència, en els termes contradictoris de dues forces oposades i alhora fent una unitat, i això seria el que s'anomena aparició (Erscheinung) que no és una simple aparença (Schein)*. D'aquest complet universal aparició, Hegel en parla com de la «reflexió d'aquest [joc de forces] en si mateix».

Amb això es comprèn el paràgraf:

- la consciència no té immediatament l'intern perquè encara no és autoconsciència,

- l'enteniment, a través del mig, mira «el rerefons veritable de les coses» (l'intern). Més avall diu que mira «les essències de la percepció, etc.», una referència clara que no s'oblida que estem treballant el que és essencial,

- el joc de forces, l'intern, és el negatiu en l'accepció que és un per a si respecte de la consciència, però és un positiu en si,

- l'aparició és doncs encara un mediat per a la consciència, el conjunt li és encara objectiu,

- tot plegat fa un extern oposat a la consciència com a nou per a si. No ha arribat l'autoconsciència. El moviment negatiu seria aquell que supera els costats negant-los, superant-los.

Hi ha certament un ús barrejat de «positiu» i «negatiu» que depèn de l'aspecte del qual parlem: la negació implicaria alguna consideració del per a si, altrament s'esmentaria l'afer com a positiu.

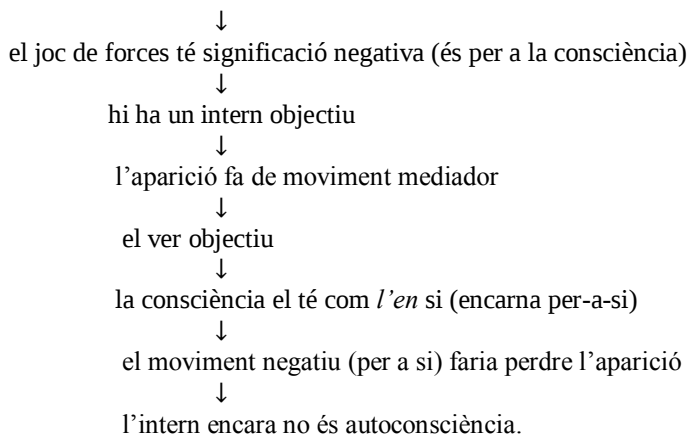
«L'èsser», «l'essencial», «el contingut», esdevindrien més aviat aspectes positius en si, que sempre podrien aconseguir un significació negativa en el moviment.

I el *ver* esdevindria alguna passa duta a terme d'acord amb com el procés s'esdevé.

Un esquema del paràgraf faria:

55. En aquest *vertader intern*, com *l'universal* absolut, que ha estat depurat de *l'oposició* de l'universal i el singular i que ha esdevingut *per a l'enteniment*, s'obre ara, per sobre el *món sensible* com a *món que apareix*, un *món suprasensible* com el *món vertader*; per sobre *l'aquest món* que es perd, *el món més-enllà* que roman; un en-si que és la primera i per tant encara

- essència veritable, allò intern, concepte de la força.
- hi ha el doble joc de la força, que conté un mig. Aquest mig lliga els dos costats, l'enteniment i allò intern. Aquest mig és l'ésser desenvolupat de la força, i l'enteniment «es perd».
- aquest mig és l'aparició. L'aparença es diu del que és i no és (pel doble joc de la força). L'aparició és el complet o universal, produeix l'intern.
- el text suposa que totes les essències de la percepció estan posades en aquest joc de la força, amb totes les transformacions que s'esmenta, etc.
- arreu el seu ésser, el el joc de forces, *per a la consciència* està mediat per l'aparició.
- finalment:

imperfeta aparició de la raó, o només l'element pur en el qual la veritat té la seva essència⁵⁵.

56. *El nostre objecte* és ara doncs el colofó, que té per extrems l'intern de les coses i l'enteniment, i pel mig l'aparició; però el moviment d'aquest colofó dona la determinació ulterior d'allò que l'enteniment veu, a través del mig, en l'intern, i l'experiència que [l'enteniment] fa d'aquesta referència de ser-hi-lligat⁵⁶.

57. Encara l'intern és *pur més enllà* per a la consciència, car [la consciència] no s'hi troba a si mateixa en aquell; és *buit*, perquè és sols el no-res de l'aparició, i positivament l'universal simple. Aquesta manera de ser de l'intern concorda immediatament amb aquells que diuen que allò intern de les coses no és conegut; però el motiu hauria de ser copsat d'una altra manera. D'aquest intern, tal com és aquí immediatament, no hi ha efectivament coneixement, però no pas perquè la raó sigui massa miop o limitada o com es vulgui anomenar; d'això, aquí encara no se'n

⁵⁵En el progrés cap a l'autoconsciència l'oposició universal / singular és relativa: «singular» podria dir-se tant quelcom figurat com universal (cf. nota §10).

En el paràgraf Hegel està dient que hem arribat a un món suprasensible, un món més-enllà, amb tot el dit fins ara.

Aquest món on som contrasta amb el món sensible com a món que apareix, un món doncs superat molt abans.

No es tracta que Hegel estimi un transport a l'altra vida, sinó l'oposició rau entre el món de la figuració (*Meinung*) i el lloc on hom ha arribat, a una objectivitat, vertader intern, etc., «a un en si que és la primera per tant encara imperfecta aparició de la raó». Som per tant en l'intern.

⁵⁶ Torna a esmentar-se «el mig», l'aparició, com a intermediari de l'intern i l'enteniment, que hem d'assumir com una manera de saber de l'intern en termes contradictoris de forces i d'unitat (§54). Insisteix en el protagonisme de l'enteniment, al cap i a la fi de la consciència.

sap res, ja que encara no hem penetrat tan endins; sinó per la simple naturalesa de la cosa mateixa, perquè en el *buit* no es coneix res; o, expressat des de l'altre costat, perquè es determinat justament com *l'altre-costat* de la consciència. El resultat és certament el mateix, si un cec es troba en la riquesa del món suprasensible, quan aquest en té [de riquesa], sigui ara contingut propi seu [del món suprasensible], o la consciència mateixa sigui aquest contingut, i si un vident en la foscor pura o, si es vol, en la llum pura, quan [el món suprasensible] només fos això; el vident veu en la seva llum pura tan poc com en la seva foscor pura, i exactament tant com el cec en la plenitud de la riquesa que té al davant. Si amb l'intern, i l'ésser-hi-lligat amb aquest a través de l'aparició, no hi hagués res més no restaria sinó mantenir-se a l'aparició, és a dir, prendre com a vertader quelcom que sabem que no és vertader; o amb això en aquell buit, que primer ha esdevingut com a buidor de coses objectives, però que, *com a buidor en si*, cal ser agafada també com la buidor de totes les referències espirituals i de les diferències de la consciència com a consciència, amb la qual cosa així, en aquest *buit complet*, que també s'anomena *el sant*, hi hagi quelcom, a omplir-lo amb somieigs, amb *aparicions* que la consciència produeix de si mateixa. Caldria deixar que xalés, que així de malament sigui tractada, car no seria digna de res millor, mentre el mateixos somieigs són millors que la seva buidor⁵⁷.

⁵⁷Primerament hi ha una equiparació entre l'intern = pur més enllà = buit = no-res de l'aparició = positivament universal = l'altre costat de la consciència.

La consciència encara no ha estat compromesa en l'intern, aquest és «pur més-enllà» d'aquella. *És la negació d'aquesta*, i en si és positivitat.

L'intern és determinat com *l'altre costat* de la consciència.

La comparació amb el cec i el vident rau en això: en la riquesa, fos de l'intern o de la consciència, si no se superen els costats intern / consciència estariem on érem.

58. Però l'intern o el més enllà suprasensible s'ha *originat*; prové de l'aparició, i aquesta n'és la seva [dels primers] mediació; o *l'aparició n'és l'essència*, i de fet el seu acompliment. El suprasensible és el sensible i el percebut posats tal com això és en *veritat*; però *la veritat del sensible* i percebut és a ser *aparició*. El suprasensible és doncs *l'aparició* com a *aparició*. Si hom pensa aleshores que el suprasensible és *per tant* el món sensible, o el món tal com és *per a la certesa sensible immediata i per a la percepció*, això és un entendre equivocat; car l'aparició és més aviat, no el món del saber sensible i de la percepció com a essent [uns tals mons], sinó [el món] *com a superat* o, en veritat, *com a posat internament*. S'acostuma a dir que el suprasensible *no* és l'aparició; amb això no s'entén per l'aparició l'aparició, sinó més aviat el món *sensible* com a efectivitat real⁵⁸.

Hi hauria un paral·lelisme amb els qui diuen que desconeixem l'intern de les coses: Hegel, però, hi està d'acord en un altre sentit; aquell que allò determinat fins ara ha de continuar el seu moviment, el primer pas del qual ha de ser el que té en compte que l'intern és l'altre costat de la consciència.

Si no avancéssim ens mantindríem en aquell buit, que seria la no veritat, per més condició santa que tingués l'afer (hem arribat al suprasensible).

Després se'n burla dels que s'han quedat aquí.

⁵⁸El resum diria de nou que el suprasensible es veu des de l'aparició. Recordem que a §54 s'esclareix les relacions entre intern, el doble joc de la força, el mig = aparició.

El paràgraf manté força interès. Potser l'expressió més diàfana es troba quan diu que l'aparició ha esdevingut el món sensible i perceptiu «com a superat o, en veritat, com a posat internament». D'alguna manera suggereix que el món suprasensible, per l'aparició, és la veritat del altres, *els manté superats*. No hi ha la renúncia del sensible i del perceptiu de manera que hom es mantingués en una torre d'ivori, sinó que per l'aparició no s'elimina sensible i perceptiu, sinó que se'ls sobrepassa mentre se'ls manté. És a dir, en el món suprasensible no hi ha una omissió d'una qualsevol referència al sensible i al perceptiu, sinó un subratllar que llur superació vol dir que *el*

59. L'enteniment, que és el nostre objecte, es troba justament en aquesta posició que allò intern només li ha esdevingut com *l'ensi* universal encara incomplet; el joc de les forces només té aquesta significació negativa, no en si, i sols aquesta positiva, de ser el *mediador*, però fora seu [de l'enteniment]. La seva [de l'enteniment] referència a l'intern a través de la mediació és el seu moviment, pel qual se'l completarà. *Immediat* per a aquell [l'enteniment] és el joc de les forces; però allò vertader li és l'intern simple; per això el moviment de la força és també, com a simple en general, el vertader. D'aquest joc de les forces hem vist, però, que té aquesta complexació, que la força que és *sol·licitada* per una altra és alhora la *sol·licitadora* per a l'altra, la qual, justament per això, esdevé *sol·licitadora*. Aquí hi ha doncs només el canvi immediat, o la permuta absoluta de la *determinació*, que produeix l'únic *contingut* del que aflora; o bé medi universal, o bé unitat negativa. En el seu mateix oferir-se determinat, cessa immediatament d'ésser allò tal com s'ofereix; pel seu oferir-se determinat, *sol·licita* l'altre costat, que per això s'eternitza; és a dir, aquest és immediatament ara el que el primer havia de ser. Aquests dos costats, la *referència* del *sol·licitador* i la *referència* del *contingut* determinat oposat, *cadascuna* [de les referències] *per a si* és la inversió i confusió absolutes. Però aquestes dues referències són de nou la mateixa, i la diferència de *forma* [Form], de ser el *sol·licitat* i el *sol·licitador*, és la mateixa que és la diferència de *contingut*, [l'un] el *sol·licitat* com a tal, és a dir, el medi passiu; [l'altre] el

moviment de la consciència lliura una veritat que el sensible i el perceptiu no poden donar, i que de fet és llur veritat.

Les línies esclareixen que l'expressió «món suprasensible» fa referència a un món superat en el sentit de més enllà del sensible i del perceptiu i alhora conservant-lo.

Observem la rellevància que té el següent: «el suprasensible és el sensible i el percebut posats tal com això és en veritat».

sol·licitador, en canvi, és l'actiu, la unitat negativa o l'u. Així es perd tota diferència de *forces particulars* que haurien de ser-hi, en general les unes davant les altres, en aquest moviment, car només es basaven en aquelles diferències. I la diferència de les forces fa coincidir exactament aquelles dues, en una sola. No hi ha doncs ni força, ni el sol·licitador i el ser-sol·licitat, ni la determinació de ser medi subsistent i unitat reflectida en si, ni simplement res per a si, ni hi ha oposats diferents; sinó el que hi ha en aquest canvi absolut és només la *diferència com a universal*, o com una [diferència] en què s'han reduït els molts oposats. Aquesta *diferència com a universal* és per tant *allò simple en el joc de la força mateixa*, i el vertader d'aquest [joc]; [aquesta diferència] és la llei de la força⁵⁹.

⁵⁹ Per a l'enteniment l'intern té un significació negativa en tant que no està superat (no hi ha autoconsciència), però l'aparició, que és mediació §59, manté una significació positiva.

Que calgui completar el moviment es deu que hi ha un segon món suprasensible (§68).

Hegel retrocedeix una mica i trasllada ara el joc de forces al nou context intern-mediació-enteniment. El joc de forces passa a ser «simple en general».

Llavors traspasa aquella negatiu i positiu a la permuta absoluta de la determinació en el joc de forces («o bé medi universal o bé unitat negativa»).

I en treu les conseqüències: l'intercanvi de referències, la confusió de diferència de forma i de diferència de contingut (cf. §51).

Hi ha fusió de forces en una: sols hi ha *diferència com a universal*, que és el que s'anomena *llei de la força*.

Afegirem algun comentari més puntual:

Es fa un repàs de la força sol·licitadora i de la sol·licitada. Ja sabem que hi havia la permuta absoluta de la determinació (cf., per exemple, §50).

Després d'anar-ho repassant s'arriba que «desapareix tota diferència de *forces particulars*».

S'esborra totes les consideracions anteriors (sol·licitador, sol·licitat, ser medi, unitat, oposats diferents): sols hi ha diferència com a universal, *allò simple vertader*, la llei de la força.

60. L'aparició absolutament canviant esdevé, per la seva [de l'aparició] referència a la simplicitat de l'intern o de l'enteniment, *diferència simple*. L'intern és primerament només l'universal en si; aquest simple *universal* en si, però, és per essència alhora absolutament la *diferència universal*; car és el resultat mateix del canvi, o el canvi és la seva essència; però el canvi, com a posat en l'intern, tal com és en veritat, hi és així incorporat com a diferència exactament i absolutament universal, tranquil·la i romanent igual. O la negació és moment essencial de l'universal, i per tant aquella [negació] o la mediació, en l'universal, és *diferència universal*. Aquesta està expressada en la *lleï*, com la imatge *constant* de l'aparició inestable. El món *suprasensible* és així un *regne serè de lleïs*, certament més enllà del món percebut, ja que aquest [món percebut] representa només la lleï mitjançant l'alteració constant, però alhora [el món suprasensible, la lleï, és] *present* en aquell [món percebut], i [hi és] imatge immediata tranquil·la⁶⁰.

En conjunt ja havíem llegit el que el paràgraf hi diu: tot i això hi ha l'esment explícit *d'aquesta diferència* que ens suggereix noves passes per endavant.

⁶⁰Terminològicament s'esmenta la diferència de l'aparició com a *simple*, que sigui canviable és pel joc de forces (§54).

Per contrast la *diferència* de l'intern és la *universal*: el moment *negatiu*, allò *tranquil*, que permet parlar de la *lleï*.

D'aquí que el món suprasensible, que mira l'intern per la mediació de l'aparició, sigui el regne serè de lleïs, per contrast amb el món percebut que fa sucumbir la lleï «mitjançant l'alteració constant». La imatge que lliura Hegel suggereix el «el regne de la lleï», tranquil, és a dir, allò que significa lleï, per contrast amb representacions per l'alteració constant.

61. Aquest regne de les lleis és certament la veritat de l'enteniment, [veritat] que té en la diferència, que hi ha en la llei, el seu *contingut*; però això és alhora només la seva *primera veritat*, i no omple l'aparició. La llei hi és present [en l'aparició], però no és la presència completa; sota circumstàncies sempre diverses [la llei] té una efectivitat sempre diferent. A través de l'aparició queda per a si un costat que no és a l'intern; o bé [l'aparició] encara no està posada veritablement com a *aparició*, com a *ser-per-a-si superat*. Aquesta manca de la llei ha de sobresortir també en si mateixa. El que sembla mancar-li [a la llei] és que té certament la diferència en si [en la llei], però com a universal, indeterminada. Però en la mesura que no és *la* llei en general, sinó *una* llei, té en si [en la llei] la determinació; i així hi ha indeterminadament *diverses* lleis. Sols que aquesta diversitat és més aviat una mancança; contradiu el principi de l'enteniment, per al qual, com a consciència de l'intern simple, la *unitat* universal en si és el vertader. Per això [l'enteniment] ha de fer que les diverses lleis s'apleguin més aviat en *una* sola. Així, per exemple, la llei segons la qual la pedra cau i la llei segons la qual les esferes celestes es mouen han estat compreses com *una* llei. Però amb aquest superposar-se les lleis perden la seva determinació; la llei esdevé cada vegada més superficial, i de fet no s'hi ha trobat la unitat *d'aquestes* lleis *determinades*, sinó una llei que deixa enrere llur determinació. Tal com la llei *una* que uneix les lleis de la caiguda dels cossos a la Terra i del moviment dels cossos celestes no expressa de fet cap de les dues. La unificació de totes les lleis en *l'atracció universal* no expressa cap altre contingut que *el mer concepte de la llei mateixa*, que s'hi posa com a que-és. L'atracció universal diu només això: *que tot té una diferència constant respecte un altre afer*. L'enteniment estima així haver trobat una llei universal que expressa l'efectivitat universal *com a tal*; però *de fet* no ha trobat sinó el *concepte de la llei mateixa*; encara que, alhora, afirma

amb això que *tota* efectivitat és *en si mateixa* sotmesa a llei. L'expressió de *l'atracció universal* té per això una gran importància en la mesura que es dirigeix contra la *representació* sense pensament, en la qual tot s'ofereix sota la forma de la casualitat [de casual], i en la qual la determinació té la forma [*Form*] de l'autoconservació sensible⁶¹.

⁶¹L'enteniment mira l'intern per l'aparició, i hauria de veure les lleis de l'intern, tranquil·les.

Però això s'esdevé parcialment perquè no hi ha una aparició completa: «sota circumstàncies sempre diverses [la llei] té una efectivitat sempre diferent», i ho raona amb dues expressions equivalents: «a través de l'aparició queda per a si un costat que no és a l'intern», i «o bé [l'aparició] encara no està posada veritablement com a *aparició*, com a *ser-per-a-si superat*».

Per tant *la* llei no se la gaudeix com a universal, indeterminada: compromet *diverses* lleis. .

D'aquí que, més aviat com a mancança, se les pugi pensar en aquesta diversitat.

L'enteniment s'esforça a aplegar-les en una sola; però quan ho fa no evita que sigui una unificació superficial.

De fet sols hi pensa el concepte de llei (el concepte és unificació, i aquí, per exemple, cf. §62).

Però palesa a la seva manera que l'efectivitat està sotmesa a la llei, i ho estableix contra una representació sense llei.

El raonament que segueix Hegel per a concretar diverses lleis suposa més o menys això: com no es copsa la llei completa, hi ha una manca en la llei, per tant té la indeterminació dins. Una manera doncs de resoldre que hi ha diferents lleis.

Després hi ha l'esforç unificador de l'enteniment.

Hom podria dir que hi ha una incongruència en el fet d'assumir la llei com el verdader per part de l'enteniment i que ara es «trossegi» la llei. Tanmateix es podria respondre que s'ha lliurat quelcom avançat en la constitució de la veritat, per exemple, per tal d'introduir allò que explicaria la pluralitat de lleis. És a dir, hi ha la necessitat de parlar de la llei completa per tal de poder explicar la parcial, etc.

L'exemple il·lustra que hi ha diferents nivells de llei: la llei de la caiguda de cossos no es troba a nivell de la llei mateixa. El que es diu de la llei de

62. Amb això, a la lleis determinades, se'ls contraposa l'atracció universal o el concepte pur de la llei. En la mesura que aquest concepte pur és considerat com l'essència, o com l'intern vertader, la *determinació* de la llei determinada pertany encara a l'aparició, o més aviat a l'ésser sensible. Sols el *concepte* pur de la llei no només ultrapassa la llei que, com a *determinada*, es contraposa a *altres* lleis *determinades*, sinó que també ultrapassa *la llei* com a tal. La determinació de què s'ha parlat és pròpiament només un moment que desapareix, que ja no pot esdevenir més aquí com a essencialitat; car només hi ha la llei com el vertader. Però el *concepte* de la llei es gira contra *la llei* mateixa. En la llei, la diferència és en efecte *immediatament* aprehesa i incorporada en l'universal; però d'aquesta manera [hi ha] el subsistir dels moments, la referència dels quals ho

caiguda o la de l'atracció es a un altre nivell, amb les seves pròpies diferències.

És interessant també com parla de la representació i del pensament: la primera sense pensament seria com a mera «autoconservació sensible», és a dir, figuració.

No sembla insensat reblar que l'ús d'«*efectivitat*» suggereix que hi ha contingut i vist des d'un punt de mira òntic no necessàriament circumscrit al sensible. Sigui com sigui la proclama que la llei mateixa domina qualsevol efectivitat palesa la superioritat de l'enteniment i del pensament respecte d'una qualsevol altra instància (cf. nota 53).

Subratllem que es tracta d'un dels paràgrafs més transparents per a comprendre la interpretació de la força per part de Hegel. Donada l'aportació del que es figura, que ha de ser superat per tal d'arribar a l'universal, i més enllà de la percepció, la noció de força ha de provenir pel fet de continuar el moviment: més enllà d'un joc de la força expansiva i replegada hi ha el concepte de força que unifica les dues direccions, que és l'intern, que l'enteniment veu amb dificultat a través de l'aparició. Hegel doncs està pensant, a través de tot això, en lleis físiques i lleis del comportament: està lliurant una justificació «cognoscitiva» del fet que n'hi hagi. Cal admetre que poques vegades s'ha lliurat un esclariment tan intens del concepte de força i de llei.

expressa com d'essencialitats indiferents i que-són en si. Aquestes parts de la diferència dins la llei són alhora costats determinats; el pur concepte de la llei com a atracció universal ha de ser aprehès en el seu veritable sentit, de tal manera que, en aquell [concepte] com a absolutament *simple*, les diferències que hi ha en la llei com a tal *retornen* de nou a *l'intern com a simple unitat*: aquesta és la *necessitat* interna de la llei⁶².

63. Hi ha la llei per tant d'una manera doble, la una com a llei, en la qual les diferències són expressades com a moments independents; l'altra en la forma del *simple ésser-replegat-en-si*, la qual pot ser de nou anomenada *força*, però de tal manera que no és la força replegada, sinó la força en general, o el concepte de la força, una abstracció que fa venir cap a si les diferències

⁶²Un esquema faria així:

```

concepte pur de la llei → com a intern vertader
lleis determinades → pertanyen a l'aparició (ésser sensible)
                        subsistir amb moments
com a concepte pur de la llei
    ↓
    ultrapassa la llei com a tal → la llei incoa oposició de les lleis
    ↓                                determinades
    pur concepte de la llei com a atracció universal

```

El concepte de la llei implica la *simple unitat de l'intern*. En la llei com a tal, malgrat ser universal, subsisteixen els moments, les lleis determinades (la llei de caiguda dels cossos, la del moviment dels cossos celestes).

Fem atenció al fet que «la *determinació* de la llei determinada pertany encara a l'aparició, o més aviat a l'ésser sensible». Hi va havent una referència a la sensibilitat superada: els afers determinats, àdhuc els figuratius, reben llum, estructura, i esclariment, a partir de les superacions.

Cal adonar-se que Hegel necessita diferenciar llei i concepte pur de la llei perquè ha de deixar subsistir les lleis determinades i diferenciar-les de la llei sense mes, que es compromet en les determinades, i alhora ha d'haver-n'hi un saber-la tal qual, que serà el seu concepte.

d'allò que atreu i d'allò que és atret. Així, per exemple, l'electricitat *simple* és la *força*; però l'expressió de la diferència es troba en la *lleï*; aquesta diferència és l'electricitat positiva i negativa. En el moviment de caiguda la *força* és el simple, la *gravetat*, que té la *lleï* que les magnituds dels moments diferenciats del moviment, el *temps* transcorregut i l'*espai* recorregut, es relacionen entre si com l'arrel i el quadrat. L'electricitat mateixa no és la diferència en si o, en la seva essència, la doble essència d'electricitat positiva i negativa; per això s'acostuma a dir que *té* la lleï de *ser* d'aquesta manera, o també que *té* la *propietat* d'externitzar-se així. Aquesta propietat és certament l'única i essencial propietat d'aquesta força, o li és *necessària*. Però la necessitat aquí és una paraula buida; la força s'ha de duplicar simplement *perquè ha de fer-ho*. Certament si es posa l'electricitat *positiva*, també la *negativa* és en si necessària; car el *positiu* només és en referència a un *negatiu*, o el *positiu* és *en si mateix* la diferència de si mateix, com també el *negatiu*. Però que l'electricitat, com a tal, es divideixi així, això no és necessari en si; com a *força simple*, [l'electricitat] és indiferent a la seva lleï de *ser* positiva i negativa; i si anomenem allò primer el seu concepte, i allò segon el seu ésser, el seu concepte és indiferent al seu ésser; [l'electricitat] només *té* aquesta propietat, és a dir, no li és en si necessària. Aquesta indiferència manté una altra forma quan es diu que pertany a la *definició* de l'electricitat ser positiva i negativa, o que això és senzillament el seu *concepte* i essència. Aleshores el seu ésser significaria en general la *seva existència*; però en aquella definició, no hi rau la *necessitat de la seva existència*: o bé existeix perquè hom la *troba*, és a dir, no és gens necessària; o bé la seva existència depèn d'altres forces, és a dir, la seva necessitat és una externa. Amb això, però, que la necessitat és posada en la determinació de l'*ésser per quelcom altre*, recaïem de nou en la *multiplicitat* de lleis *determinades*, que acabem de

deixar per considerar la *lleï* com a lleï; només amb aquesta s'ha de comparar el seu *concepte* [de la lleï] com a concepte, o la seva necessitat, la qual, però, en totes aquestes formes només s'ha mostrat com una paraula buida⁶³.

64. Encara, en una altra manera de la indicada, s'hi troba la indiferència [de parlar de l'una o de l'altra] de la lleï i la força, o del concepte i de l'ésser. En la lleï del moviment, per exemple, és necessari que el moviment es *divideixi* en temps i espai, o també en distància i velocitat. Mentre el moviment és només la relació d'aquests moments, és també, allò universal, ja dividit

⁶³ El paràgraf no apunta nous elements, però ajuda a copsar la referència de la força anterior (cf. §47, i d'altres).

Es parla de bell nou de la lleï en el doble sentit de lleïs dels moments i de la lleï simple, *que ara també pot anomenar-se la força* [dalt, §59 la lleï era la lleï de la força], no en l'accepció d'una eternització o d'un replegament, sinó la *força en general*, o el seu *concepte*.

Es cospa fàcilment que es parli d'una lleï com l'electricitat simple i que hi ha la diferència entre l'electricitat positiva i negativa.

Com a exemple de lleï simple, o com a concepte de força, o com a força en general, esmenta l'electricitat simple i la gravetat (dalt l'atracció universal). El lector ha de comprendre-ho mantenint el mer concepte de lleï sense confondre'l amb les lleïs simples.

Els dos exemple de força unitària (l'electricitat simple, la gravetat) permeten les diferències (electricitat positiva i negativa, el temps i l'espai) pertanyen a un nivell distint (la lleï simple com a tal, una, es diferenciaria en costats).

S'afegeix que, valgui el cas, l'electricitat *no té en si necessitat* de les propietats com a força simple.

Només amb la lleï com a lleï s'ha de comparar el seu concepte.

Contraposa narrativament la necessitat, que prové del concepte de la lleï, a allò que es pot esmentar com el seu ésser, que implicaria l'existència, tot a partir dels moments o de la definició.

Notem també que el joc d'electricitats (la positiva és diferència amb la negativa, i també diferència de si mateix) avança el que dirà després a propòsit dels dos mons (cf. §68).

aquí *en si mateix*; però aquestes parts, temps i espai, o distància i velocitat, no expressen en si mateixes aquest origen des *d'un* [origen]; són indiferents l'una respecte a l'altra, l'espai es proposa sense el temps, el temps sense l'espai, i la distància si més no pot ser sense la velocitat, així com les seves magnituds són indiferents entre si; mentre no es comportin *com a positiu i negatiu*, i així no es refereixin l'una a l'altra per *la seva essència*. Hi ha doncs ben bé la necessitat de la *divisió*; però no [necessitat] de les *parts* com a tals les unes per les altres. Per això aquella primera [necessitat] és només una necessitat fingida falsa; el moviment mateix no és proposat com a *simple* o com l'essència pura; sinó *ja* com a dividit; temps i espai són les seves parts *independents* o *essències en si mateixes*, o la distància i la velocitat maneres de ser o de proposar-se, l'una de les quals pot ser bé sense l'altra; i el moviment per tant només la seva referència *superficial*, no la seva essència. Com a essència simple o com a força, el [moviment] és la *gravetat*, que no conté aquestes diferències en general dins seu⁶⁴.

⁶⁴ En la llei del moviment hi ha divisió de distància i velocitat, indiferents l'una de l'altre. És dir que la *necessitat* de dividir-se és aparent. S'hi insisteix que la distància i la velocitat, presos així, són indiferents l'una a l'altra i tenen el moviment, com a llei simple, com quelcom superficial.

La consideració planteja la irreductibilitat del moviment a una relació entre espai i temps, o distància i velocitat: aquestes essències no contenen el moviment («mentre no es comportin com a positiu i negatiu, i així no es refereixin l'una a l'altra per la seva essència»).

Notem que la noció de moviment és irreductible des de la d'espai i de temps, com des de la de distància i velocitat.

Hi hauria, deixant Hegel, tota una complicació explicativa que permetria aquest tipus de relació, que caldria resseguir amb cura (si es vol des d'altres pressupòsits, cf. *El temps i el moviment natural* QF6 i *Temps i moviment* QF38).

Notem que la línia final nega que el moviment (la gravetat) contingui *aquestes diferències, no la diferència*.

65. La diferència doncs, en els dos casos, no és una *diferència en si mateixa*; o bé l'universal, la força, és indiferent [d'indiferència] a la divisió que hi ha en la llei, o bé les diferències, parts de la llei, ho són les unes per a les altres. Però l'enteniment té el concepte d'aquesta diferència en si, justament en el fet que la llei és, d'una banda, l'intern, l'en-si-que-és, però alhora el diferenciat en aquest [intern]; que aquesta diferència sigui doncs una diferència interna, es troba en el fet que la llei és força simple, o com a concepte d'aquesta [llei], i per tant una diferència del concepte. Però aquesta diferència interna recau primerament només en l'enteniment; i encara no s'ha posat en la cosa mateixa. És doncs només la pròpia necessitat allò que l'enteniment expressa; una diferència que [l'enteniment] aquí sols fa que ara ho expressi, que la diferència no sigui una diferència de la cosa mateixa. Aquesta necessitat, que només està en les paraules, és per tant la simple enumeració dels moments que integren el cercle d'aquella [necessitat]; certament es diferencien, però alhora llur diferència no expressa cap diferència a ser de la cosa mateixa, i per tant immediatament superada de nou; aquest moviment s'anomena explicació. Així doncs s'expressa una llei, d'aquesta es diferencia el seu universal en si, o el fonament, com la força; però d'aquesta diferència es diu que no n'és cap [diferència], sinó més aviat el fonament talment així complexat com [ho ha estat] la llei. L'esdeveniment singular del llamp, per exemple, és copsat com a universal, i aquest universal és expressat com la llei de l'electricitat; aleshores l'explicació aplega la llei en la força, com l'essència de la llei. Aquesta força és així complexada que, si s'externitza, sorgeixen electricitats oposades, que de nou desapareixen l'una en l'altra; és a dir, la força és exactament complexada com la llei: es diu que totes dues no serien prou diferenciades. Les diferències són l'externització pura i universal, o [la diferència de] la llei, i la força pura; però totes

dues tenen el *mateix* contingut, la *mateixa* complexació; la diferència com a diferència de contingut, és a dir, de la *cosa*, és també de nou revocada⁶⁵.

66. En aquest moviment tautològic, l'enteniment hi persevera, com es veu, en la unitat tranquil·la del seu objecte, i el moviment recau només en aquell mateix [l'enteniment], no en l'objecte; [el moviment] és un explicar que no només no explica res, sinó que és clar que, mentre es prepara a dir quelcom diferent del ja dit, més aviat no diu res, sinó que sols repeteix el mateix. En la cosa mateixa, no hi neix res de nou per aquest moviment, sinó que com a moviment de l'enteniment [el moviment] entra en consideració. Però en aquest [moviment] reconeixem precisament allò que mancava a la llei, o sigui el canvi absolut mateix, car aquest *moviment*, si el considerem més de prop, és immediatament el contrari de si mateix. Estableix una diferència que no només per a nosaltres no és *cap*

⁶⁵Per començar s'expressa que la diferència entre velocitat i distància no és una diferència en si.

La diferència entre espai i temps, per exemple, no és en principi la diferència que l'enteniment és capaç de copsar, la llei com a tal, l'intern: en poques paraules, la diferència interna.

Es posa a un nivell similar l'universal, la força, la llei, l'intern, l'en-si-que-és (que conté el diferenciatiu), la simplicitat, tot del concepte.

Apareix de nou l'enteniment, que d'una banda manté la llei com de l'intern, però alhora encara és capaç d'oferir una diferència que no és de l'intern, que hi hagi una diferència que no és de la cosa mateixa.

Això últim, el moviment que permet, s'anomena *explicació*.

D'aquí que aquelles diferències (entre espai i temps, etc.) no siguin estrictament de l'intern. Són diferències que *expliquen*.

Després, quan diu «així doncs s'expressa una llei...», alligona del que fa l'explicació fent distincions i observacions a tall de digressions de l'enteniment. Fet i fet la llei, la força, van plegades. La cerca de diferenciar llei i força és banal perquè l'una i l'altra tenen la mateixa complexació i afecten la cosa.

diferència, sinó que aquella mateixa [diferència] la supera [aquesta diferència que no n'és cap] com a diferència. És aquest mateix canvi que es representava com el joc de les forces; hi havia en aquest la diferència entre el sol·licitador i el sol·licitat, de la força externitzant-se i de la replegada; però eren diferències que, en veritat, no ho eren, i per això se superaven de nou immediatament. No hi ha només la mera unitat, de manera que no s'hi posés *cap diferència*, sinó que hi ha aquest *moviment* que *efectivament fa una diferència*, però, com que no n'és cap, és *de nou suprimida*. Així, amb l'explicar, la variació i el canvi que anteriorment es trobaven fora de l'intern, només en l'aparició, han penetrat ara en allò suprasensible mateix; però la nostra consciència ha passat, des de l'intern com a objecte, a l'altre costat, en l'enteniment, i hi ha trobat [en l'enteniment] el canvi⁶⁶.

⁶⁶ *L'explicació és una tasca tautològica de l'enteniment*. Des d'aquí podem copsar el joc de forces del §47 *com un moviment de l'enteniment* que manté la diferència com a frontissa, i que se supera immediatament.

Com ho mirem *des de l'enteniment*, la cosa mateixa, l'intern, no és afectat, però aquell, a través de l'explicació, fa entrar la variació i el canvi [que contrasta amb «la unitat tranquil·la» del seu objecte], i d'aquesta forma ha «penetrat» (sols com a explicació) en allò suprasensible mateix, és a dir, a la cosa, repetim-ho, com a explicació. Per tant hi ha un matís respecte del moviment anterior de les forces oposades: això fa comprendre el paràgraf següent.

Sobre el fet que la variació i el canvi es trobaven sols a través de l'aparició, cf., per exemple, §54 «Aquesta essència veritable de les coses s'ha determinat ara talment que no és immediata per a la consciència, sinó que aquesta té una referència mediata amb allò intern, i com a enteniment *mira a través d'aquest mig del joc de les forces dins el rerefons veritable de les coses*».

Notem que «la cosa» entra ja com un bagatge adquirit de pensament, és a dir, com un dels resultats de grau més alt, potser es podria dir amb llenguatge hegel·lià: un amb molta universalitat.

67. Aquest canvi no és encara un canvi de la cosa mateixa, sinó que es representa més aviat com a *canvi pur* de manera que el contingut dels moments del canvi resta el mateix. Però mentre el *concepte*, com a concepte de l'enteniment, és el mateix que *l'intern* de les coses, *aquest canvi* esdevé per a [l'enteniment] *com a llei de l'intern*. Així [l'enteniment] *s'assabenta* que això és *lleï de la mateixa aparició*, que hi esdevinguin diferències que no són diferències; o que *allò d'igual nom* es *repel·leixi* de si mateix; i igualment, que les diferències són només tals que, en veritat, no ho són, i se superin; o que *allò de no-igual nom* s'atregui. Hi ha una *segona llei*, el contingut de la qual és oposat a allò que abans s'havia anomenat llei, és a dir, a la diferència estable que roman igual; car aquesta nova expressa més aviat *l'esdevenir-no-igual de l'igual*, i *l'esdevenir-igual del no-igual*. El concepte exigeix, a la manca de pensament, reunir ambdues lleis i fer-se conscient de la seva oposició. La segona certament és també una llei, o un ésser intern igual a si mateix, però una igualtat a si mateix més aviat de la no-igualtat, una estabilitat de la inestabilitat. En el joc de les forces, aquesta llei s'hi ha lliurat com aquest pas absolut, i com a canvi pur: *allò d'igual nom*, la força, *es divideix* en una oposició que inicialment apareix com una diferència independent, però que de fet es mostra que *no n'és cap*; car és *allò d'igual nom* el que es *repel·leix* de si mateix, i aquest *repel·lit* s'atreu essencialment, ja que és *el mateix*; la diferència establerta, com que no n'és cap, se supera per tant de nou. Així es representa com a diferència *de la cosa mateixa*, o com a diferència absoluta; i aquesta diferència de la cosa no és doncs res més que *allò igual nom* que s'ha *repel·lit* de si mateix, i que per això només posa una oposició que no n'és cap⁶⁷.

⁶⁷Les primeres línies són un comentari per a reblar que l'explicació no determina genuïnament, i alhora per a subratllar que el canvi introduït per l'explicació no afecta fins ara el contingut: d'aquí que sigui «canvi pur».

68. A través d'aquest principi, el primer suprasensible, el regne tranquil de les lleis, la imatge immediata del món percebut, és capgirat en el seu contrari. La llei era en general allò *que-roman-igual*, com [era] les seves diferències; però ara s'ha posat que ambdós [allò que-roman-igual i les diferències] són més aviat el contrari de si mateixos: allò *igual* a si es repel·leix més aviat de si, i allò desigual a si es posa més aviat com allò igual a si. En efecte només amb aquesta determinació la diferència és *l'intern*, o diferència *en si mateixa*, mentre l'igual [és] desigual a si, el desigual [és] igual a si. *Aquest segon món suprasensible* és d'aquesta manera el *món invertit*; i certament, mentre un costat ja es troba en el primer món suprasensible, [hi ha] *l'invertit* d'aquest *primer*. Amb això l'intern queda completat com a aparició. Car el primer món suprasensible era només l'alçament *immediat* del món percebut a l'element universal; tenia la seva contraimatge necessària en aquest [món percebut], que conservava encara *per a si el principi del canvi i de la*

El paràgraf esmenta un altre aspecte del «canvi» provocat per l'enteniment, que, a Hegel, li serveix per a introduir-lo, aquest canvi, com a llei de l'intern, com a llei de l'aparició. D'aquesta manera pot fer un salt més en «les diferències que no són diferències», que porten a *una segona llei oposada a la primera* (la llei tranquil·la, cf. §60)

Les dues lleis són oposades, però han d'anar plegades.

Aquesta segona llei explicaria l'oposició en la força «que [com diu el text §67] inicialment apareix com una diferència independent, però que de fet es mostra que *no n'és cap*» (cf. § 47).

Es tracta d'una manera de tractar la força, més a prop de l'«intern» en l'accepció que és feta des de «fora de l'intern» (§66).

El concepte exigeix reunir les dues lleis. Es tracta d'una exploració que *explica*, i d'una oposició aparent.

transformació; el primer regne de les lleis n'era mancat, d'això, però l'obté com a món invertit⁶⁸.

69. Segons la llei d'aquest món invertit, allò *d'igual nom* del primer [món] és [en el món invertit] allò *no-igual* a si mateix, i allò *no-igual* d'aquest [món invertit] li és igualment *no-igual*, o bé esdevé *igual*. En moments determinats això es lliura així, que el que en la llei del primer [món] és dolç, en aquest en-si invertit [és] àcid; allò que en aquell [món] és negre, en aquest és blanc. El que en la llei del primer [món] és el pol nord del magnet és en el seu altre en-si suprasensible [és a dir, el segon món] pol sud; però el que allà era pol sud, aquí és pol nord. De la mateixa manera el que en la primera llei de l'electricitat és pol d'oxigen esdevé en el seu altre ésser suprasensible pol d'hidrogen; i inversament, el que allà era el pol d'hidrogen esdevé aquí el pol d'oxigen. En una altra esfera, segons la *llei immediata*, la venjança contra l'enemic és la més alta satisfacció de la

⁶⁸El principi és el que s'ha dit a §67: el canvi, la transformació, la resultant de l'enteniment explicar, que hi hagi dues lleis, la segona llei lliurant constantment un contrari al que s'hi troba en la primera.

Aquesta contraimatge, l'anomena el segon món suprasensible.

«Amb això l'intern quedat completat com a aparició».

En resum:

El primer món suprasensible era el que havíem trobat dalt en el §55, com el vertader.

Mentre en aquell hi havia la llei amb allò igual i les diferències, ara ens trobem a un altre nivell, aquell que explica, i on l'igual esdevé desigual, i aquest esdevé igual.

Fora com un procés entre contraris en les dues direccions.

D'alguna manera doncs el segon món suprasensible juga des del primer; l'esclariment fa que l'anomeni una *inversió* de món, un donar-li la volta, i completa l'intern com a aparició (cf. §54).

Mentre el primer món suprasensible es fornía a partir del món percebut, món que conté el principi del canvi i de transformació, que faltava al primer món suprasensible, es guanya això amb el segon món suprasensible.

individualitat ferida. Però *aquesta llei*, la qual, qui no em tracta com a ésser-conscient, [fa] mostrar-me com un ésser contra seu, i superar-lo més aviat com a ésser, s'inverteix pel principi de l'altre món en *allò oposat*, la restauració de mi com a ésser per la superació de l'ésser aliè en l'autodestrucció [de l'altre]. Si ara aquesta inversió, que és representada en el càstig del crim, és convertida en *lleï*, també aquesta [inversió] és només la llei d'un món, el qual té *enfront* seu un món suprasensible invertit, on el que en aquell és menyspreat [en l'altre es té] a honor, el que en aquell és honor cau [en l'altre] en menyspreu. El càstig que, segons *la llei del primer* [món], degrada i destrueix els homes, es transforma en el seu *món invertit*, en el qual conserva [l'home] el seu ésser i li retorna l'honor [amb] el perdó⁶⁹.

70. Considerat superficialment aquest món invertit és doncs el contrari del primer, de tal manera que el té, aquest, fora seu, i repel·leix de si aquell primer com una *efectivitat* invertida; *l'un és l'aparició, l'altre és l'en-sí; l'un és com per a un altre, l'altre per contra és com per a si*. Per emprar els exemples anteriors: el que té gust dolç [en el primer món] seria, *pròpiament* o *internament* en la cosa, àcid; o el que, en el magnet efectiu de l'aparició, és pol nord, seria, en el seu ésser *intern* o *essencial*, pol sud; el que en l'electricitat apareixent representa el pol

⁶⁹ Tot són exemples. En efecte, en atenció al món invertit, qualsevol afer pot considerar-se, d'acord amb la segona llei, segons els oposats (el positiu és igual a si i també desigual, és diferent al negatiu o el mateix, etc.).

Car, per a l'explicació, cada element es troba unit i separat amb el seu oposat: no pot determinar-se l'un sense l'oposat, en una tasca duta a terme per l'enteniment. Sempre es trobable, en un món suprasensible invertit, un oposat a quelcom de l'altre món. Però potser convé recordar que les oposicions d'aquests mons invertits són aparents.

Notem que l'exemple de la venjança va d'un món a l'altre invertit i de bell nou surt d'un món resultant a un altre d'invertit. I finalment aplica una altra inversió a propòsit del càstig.

d'oxigen seria, en la que no apareix, pol d'hidrogen. O una acció que, en l'aparició, és un crim, podria ser pròpiament bona *en l'intern* (una mala acció tenir una bona intenció); el càstig, només *en l'aparició* càstig, podria ser *en si*, o en un altre món, un benefici per al criminal. Però tals oposicions entre intern i extern, entre aparició i suprasensible, com dues efectivitats, ja no hi són més aquí. Les diferències repel·lides no es distribueixen de nou en dues tals substàncies les quals les induirien a error i les atorgarien un subsistir separat, per on l'enteniment retornés de nou des de l'intern al seu lloc anterior. Una de les parts, o substància, tornaria a ser el món de la percepció, on una de les dues lleis exerciria la seva essència, i davant seu [del món de la percepció] un món intern, *justament un tal món sensible* com el primer, però dins la *representació* [esmentada]; aquesta [representació] no podria ser mostrada com a món sensible, esdevenir vista, sentida, i tastada, i certament seria representada com un tal món sensible. Però de fet, si *allò un posat* és un percebut, i el seu en-si, com l'invertit seu, també és un *representat sensible*, aleshores l'àcid, que seria l'en-si de la cosa *dolça*, una cosa tan efectiva com aquesta, [faria] una cosa *àcida*; el negre, que seria l'en-si del blanc, és el negre efectiu; el pol nord, que és l'en-si del pol sud, és el pol nord que hi ha *en el mateix magnet*; el pol d'oxigen, que és l'en-si del pol d'hidrogen, és el pol d'oxigen *que hi ha* en la mateixa columna. El crim *efectiu*, però, *té la seva inversió* i *el seu en-si* com a *possibilitat* en la *intenció* com a tal, però no en una [de] bona; llavors la veritat de la intenció és només l'acte mateix. Però el crim, pel que fa al seu contingut, té la seva reflexió en si, o la seva inversió, en el càstig *efectiu*; aquest és la reconciliació de la llei amb l'efectivitat que li és oposada en el crim. El càstig *efectiu*, finalment, té la seva realitat *invertida* en si, de manera que aquesta [realitat invertida] és una tal efectivitat de la llei per la qual l'activitat que té [la llei] com a càstig se *supera a si*

mateixa: la llei, de ser activa, esdevé de nou *tranquil·la* i vàlida, i el moviment de la individualitat contra seu [contra la llei tranquil·la], i del seu [de la llei] contra [la individualitat], s'ha extingit⁷⁰.

71. Així, des de la representació de la inversió, que produeix l'essència de l'un costat del món suprasensible, cal allunyar la representació sensible de la fixació de les diferències en un element diferent del subsistir, i agafar i aprehendre purament aquest concepte absolut de la diferència com a diferència interna, repulsió d'allò igual nom, com a igual nom de si mateix, i l'ésser-igual d'allò desigual, com a desigual. És el canvi pur, o *de pensar l'oposició en si mateixa, la contradicció*. Car, en la diferència que és un intern, l'oposat no és només un dels dos, altrament seria un que-és, i no un oposat; sinó que és l'oposat d'un oposat, o l'altre hi és, en aquell, immediatament. Poso certament el contrari *aquí*, i *allí* l'altre del qual [el primer] és contrari; per tant el *contrari* en un costat, en i per a si, sense l'altre. Però justament per això, en tenir jo aquí *el contrari en si*

⁷⁰*S'adverteix que no s'ha de copsar superficialment la relació dels dos mons* (al cap i a la fi és l'enteniment que ha explicitat la segona llei ja enllaçada amb la primera). Això ho repeteix al començament del §71.

Considerar una aparició i un en-si és una manera de veure-ho superficial. «Però tals oposicions entre intern i extern, entre aparició i suprasensible, com dues efectivitats, ja no hi són més aquí».

Deixant els exemple anteriors, els nous (l'àcid com en-si del dolç faria àcida la cosa, etc.) presenten les conseqüències de mantenir alhora els dos mons suprasensibles, que fent-ho, els tira enrere alhora i s'hi esdevindria una colla d'incongruències (que llevarien la unitat d'oposicions de què parlàrem quan unificàrem les dues lleis).

En les últimes tres aportacions (El crim *efectiu...*, Però el crim... El càstig *efectiu...*), ensenyen d'altres conseqüències d'assumir els dos mons a tall d'aparició l'un, de l'en si l'altre. Hegel postula que es retorna a una concepció de la llei «tranquil·la», és a dir, sense contradicció..

per a si, [aquest] és el contrari de *si mateix*, o té de fet l'altre immediatament en *si mateix*. Així el món suprasensible, que és l'invertit, ha traspassat alhora l'altre [món suprasensible] i el conté en *si mateix*; és per *si mateix* l'invertit, és a dir, l'invertit de *si mateix*; és *si mateix* i el seu contrari en *una* unitat. Només és així la diferència com a *interna*, o diferència *en si mateixa*, o és com a *infinitud*⁷¹.

72. Per la infinitud veiem la llei completada necessàriament en *si mateixa* [de la llei], i tots els moments de l'aparició integrats en l'intern. La simplicitat de la llei és la infinitud, s'anomena pel que s'ha donat, a) [aquella simplicitat] és *un si-mateix igual*, que, però, és la *diferència* en *si*; o és allò d'igual-nom que es repel·leix de *si mateix*, o que es divideix. Allò que era anomenat

⁷¹ Hem d'abandonar d'aplicar la inversió com si hi hagués un subsistir des del diferent, i assumir el doble joc de la repulsió de l'igual, i de l'atracció del desigual: és a dir, l'oposició, la contradicció.

On rau *la contradicció*?

Doncs si un costat és, en *si* i per a *si*, la referència de l'en *si* per a *si* pressuposa el per a l'altre, i remet immediatament a l'altre, altrament no hi hauria referència aliena a l'en *si* i precisament perquè és per a *si*. Només hi hauria en *si* sense contrarietat.

Això és aplicat al món suprasensible invertit: l'altre món suprasensible hi està contingut unitàriament.

Ara aquesta *diferència* entre el dos mons suprasensibles és *interna*.

Com hem d'entomar, però, que això es cossi com a *infinitud*? El lector ho hauria de prendre amb una certa generositat: car ens trobem a nivell del *pensat*, és a dir, d'uns *resultats* que es troben molt més enllà del sensible i del perceptiu, que no tindrien els seus límits, per tant cap de les seves contencions. Som en una diferència que uneix els mons suprasensibles l'un superant l'altre.

La infinitud suggereix que es tractava d'abraçar un qualsevol afer divers, i que s'havia de fer sota la fèrula de la contradicció: la mirada des de la diferència és il·limitada, no està circumscrita pel sensible i perceptiu, hi ha una universalitat. Hem topat amb l'infinít.

la *força simple* es *duplica* a si mateix, i és, per la seva [de la força] infinitud, la llei. b) Allò dividit, que produeix les parts proposades en la llei, es representa com a subsistent; i, considerades sense el concepte de la diferència interna, és l'espai i el temps, o la distància i la velocitat que afloren com a moments de la gravetat, tant indiferentment i sense necessitat l'un per a l'altre com [també indiferentment] per a la gravetat mateixa, així com aquesta gravetat simple ho és respecte a aquells, o l'electricitat simple respecte al positiu i al negatiu. c) Però, pel concepte de la diferència interna, aquest desigual i indiferent, espai i temps, etc., és una *diferència* que no és cap *diferència*, o només una diferència *d'allò d'igual-nom*, i la seva essència és la unitat; són com a positiu i negatiu els uns als altres animats, i el seu ésser és, més aviat, a posar-se com a no-ésser i a superar-se en la unitat. Tots dos subsisteixen diferents; són *en si*; són *en si com a oposats*, és a dir, allò oposat de si mateixos; tenen el seu altre en si mateixos, i són sols una unitat⁷².

73. Aquesta infinitud simple, o concepte absolut, s'ha d'anomenar l'essència simple de la vida, l'ànima del món, la sang universal, que present a tot arreu no és enterbolida ni interrompuda per cap diferència, més aviat aquesta mateixa és

⁷²La infinitud completa la llei: l'una i l'altra són les dues cares d'una simplicitat.

El punt a) ja ha estat estudiat, el joc d'igual-nom que es repel·leix, etc., i també la força simple (cf.§63, per exemple, l'electricitat) duplicada (electricitat positiva i negativa), mentre es té en compte el doble món suprasensible.

En el punt b) hom *es representa* la distància i la velocitat, per exemple, com a nocions autònomes. Es tracta d'afers que són superficials, sense necessitat, etc.

El c) subratlla que la *diferència* en la llei completada és *interna*, hi ha una unitat, «són en si com a oposats».

Amb tot això perllonguem algunes consideracions ja aconseguides abans.

totes les diferències, així com el seu [de la infinitud] ser superat; batega doncs en si sense moure's; tremola en si sense estar inquieta. [Aquella infinitud] és igual a si, car les diferències són tautològiques: són diferències que no ho són. Aquesta essència igual a si mateixa es refereix per tant només a si mateixa; *a si mateixa*, aquesta és doncs una altra, a la qual va la referència, i el *referir a si mateixa* és més aviat el *desunir*, o aquella igualtat amb si mateixa és diferència interna. Aquests *desunits* són doncs *en i per a si mateixos*, cadascun un contrari *d'un altre*; així ja hi és expressat *l'altre* amb el primer alhora; o no és el contrari *d'un altre*, sinó només el *contrari pur*, així és per tant en si mateix el contrari de si; o, en general, no és un contrari, sinó purament per a si, una essència pura igual a si mateix que no té cap diferència en si. Per això, no cal preguntar, i menys encara veure-hi un turment, en aquesta qüestió, per a la filosofia, o fins i tot mantenir-la incontestable, *com* des d'aquesta essència pura, com des d'aquí, sorgeix la diferència o el ser-altre; car la desunió ja ha tingut lloc, la diferència ha estat exclosa de l'allò igual a si mateix, i li és deixada de costat; allò que havia de ser *l'igual a si mateix* és per tant ja un dels dividits, altrament que l'essència absoluta. *Allò igual a si mateix es desuneix* vol dir doncs igualment que se supera com a ja desunit, que se supera com a ésser-altre. La *unitat*, de la qual s'acostuma a dir que la diferència no pot sortir-ne [de la unitat], és de fet només *l'un* moment de la desunió; és l'abstracció de la simplicitat que s'oposa a la diferència. Però, en tant que [la unitat] és abstracció, només l'un dels oposats, ja està dit que és el desunir; car la unitat és un *negatiu*, un *oposat*, així és posada precisament com allò que té l'oposició en si. Les diferències entre desunió i *esdevenir igual a si mateix* són per tant només *aquest moviment del superar-se*; perquè, mentre l'igual-a-si-mateix, que primer s'hauria de dividir o de fer-se el seu contrari, és una abstracció o *ja en si mateix* un desunit, el seu desunir és amb això una

superació del que és, i per tant la superació del seu ésser-desunit. *L'esdevenir igual a si mateix* igualment és un desunir; allò que esdevé *igual a si mateix* es contraposa així a la desunió; és a dir, es col·loca aquell mateix *de costat*, o més aviat *esdevé un desunit*⁷³.

74. La infinitud, o aquesta absoluta inquietud del pur moviment de-si-mateix, que allò determinat d'alguna manera, per exemple com a ésser, sigui més aviat el contrari d'aquesta determinació, ha estat certament l'ànima de tot fins aquí, però en *l'intern* [la infinitud] mateixa s'ha avançat ara lliure. L'aparició o el joc de les forces ja l'exhibeix, però, com a *explicar*, [la infinitud]

⁷³ Se subratlla la rellevància d'on s'ha arribat, al *concepte absolut*, amb els trets que les primeres línies li dediquen.

Una vegada més s'explica que les diferències són diferències que no ho són, és a dir, que els oposats se superen a través de llur diferència.

L'esquema d'aquesta explicació seguiria aquestes passes, que se succeeixen consecutivament:

L'essència [aquesta infinitud] igual a si mateixa → referir-se a si mateixa → un desunir o una diferència interna → cadascun en i per a si, contrari de l'altre → hi és expressat l'altre en el primer alhora → [si es vol copsar-ho així] cadascun és el contrari de si → en general (cadascun) és per a si → és igual a si mateix → no té cap diferència en si → una essència igual a si mateixa [tornem a començar].

Per al vocabulari hegelian val la pensa de fixar-nos que:

La unitat (igual a si mateixa) és *l'abstracció* de la *simplicitat* que s'oposa a la diferència, al desunir, és a dir, que és unilateral quan no té en compte que és resultant d'una superació. «Abstracció» com a unilateralitat.

La unitat és un negatiu, un oposat, és a dir, *la negació és oposició* (i a l'inrevés); té l'oposició en si.

Més avall insisteix en el pas dels dos costats oposats que traspassen l'un a l'altre, on de bell nou se'ns diu que:

Les diferències entre esdevenir igual a si mateix i desunió són el moviment de superar-se (amb un raonament que segueix el de dalt).

En el text d'adjectiu «*pur*» implica considerar quelcom al marge d'altres afers.

s'avança tot seguit i lliurement; i quan finalment és objecte per a la consciència, *com allò que [l'infinít] és*, llavors la consciència és *autoconsciència*. *L'explicar* de l'enteniment fa sols tot seguit la descripció del que l'autoconsciència és. [L'enteniment] supera les diferències purament esdevingudes que hi ha en la llei, però encara indiferents, i les posa en *una* unitat, la força. Aquest esdevenir-igual és, però, immediatament un desunir, perquè [l'enteniment] només supera les diferències, i posa l'u de la força, quan en fa una nova, de diferència, de llei i força, que *ahora*, però, no és cap diferència; i a tal fi que aquesta diferència igualment no sigui cap diferència, continua [l'enteniment mateix] en això fins a superar la diferència de nou, mentre fa complexada talment la força, com [ho és] la llei. Aquest moviment o necessitat és, però, encara necessitat i moviment de l'enteniment; o tot això, *com a tal, no és el seu objecte*, sinó que [l'enteniment] hi té, en això, per objectes electricitat positiva i negativa, distància, velocitat, força d'atracció, i mil altres coses que produeixen el contingut dels moments del moviment. En l'explicar hi ha per això tanta autosatisfacció, perquè la consciència aquí, per dir-ho així, [es troba] en autoconversa immediata amb si, només es gaudeix de si mateixa, aquí en efecte sembla encalçar quelcom altre, però de fet només ronda amb si mateixa⁷⁴.

⁷⁴ Allò determinat és el contrari d'aquesta determinació: cal observar-hi l'avenç expressiu de Hegel.

Hi ha un resum del que s'ha fet i un avançament del que es farà, i ens subratlla del paper de l'explicar, a tall d'un explicitar, propi de l'enteniment.

Se'ns expressa la tasca que fa l'enteniment. Aquest, com a tasca de la consciència, du a terme la descripció del que se supera, de manera que «*l'explicar* de l'enteniment fa sols tot seguit la descripció del que l'autoconsciència és».

A propòsit de l'enteniment superar les diferències i posar llur unitat, se'ns diu que «aquest moviment..., com a tal, no és el seu objecte»; s'assumiria que l'enteniment hi té objectes que van exemplaritzant-se en afers com

75. En la llei oposada, com a inversió de la primera llei, o en la diferència interna, la infinitud mateixa esdevé certament *objecte* de l'enteniment, però aquest la perd de nou com a tal, quan reparteix de nou la diferència en si, l'allò repel·lit-en-si-mateix d'allò d'igual-nom, i els desiguals que s'atreuen, de nou, en dos mons, o en dos elements substancials. El *moviment*, tal com és en l'experiència, li és [a l'enteniment,] aquí un esdevenir, i allò d'igual-nom i el desigual [són] *predicats*, l'essència dels quals és un substrat que-és. Allò mateix, que per a aquell [enteniment] és objecte en un embolcall sensible, ens és, en la seva forma essencial, concepte pur. Aquesta aprehensió de la diferència tal com és *en veritat*, o l'aprehensió de la *infinitud* com a tal, és *per a nosaltres*, o *en si*. L'exposició del seu concepte [de la infinitud] pertany a la ciència; però la consciència, tal com el té *immediatament*, l'ofereix de nou com a forma [*Gestalt*] pròpia o forma nova de consciència, la qual [forma], en l'anterior, no reconeix la seva essència [d'aquella forma], sinó que la pren [una tal essència] per quelcom completament altre. Mentre aquest concepte de la infinitud li és [a la consciència,] objecte,

l'electricitat positiva i negativa, etc., que no són la darrera determinació aconseguida.

Des d'aquí caldria veure el paper de l'explicació: com una anotació. I que es copsi que «l'aparició o el joc de les forces ja l'exhibeix [la infinitud], però com a explicar... finalment [la infinitud] és objecte per a la consciència».

També apuntar que els diferents estadis del moviment cap a la infinitud s'estimen afers on la consciència ronda amb si mateixa. Seria un advertiment a partir de l'autoconsciència.

Són especialment rellevants les línies finals: «En l'explicar hi ha per això tanta autosatisfacció, perquè la consciència aquí, per dir-ho així, [es troba] en autoconversa immediata amb si, només es gaudeix de si mateixa, aquí en efecte sembla encaisar quelcom altre, però de fet només ronda amb si mateixa». Ha fet palès ni més ni menys per què ens plau comprendre: perquè es tracta d'un joc en la mateixa consciència. Per dir-ho així, l'explicació esdevé una tasca possibilitada per la consciència i lliurada a si mateixa.

[la consciència] és doncs consciència de la diferència com un *immediatament* i igualment *també* superat; [la consciència] és *per a si mateixa*, és diferenciar d'allò no-diferenciat, o autoconsciència. Jo *em diferencio de mi mateix*, i és *per a mi immediatament que aquest diferent no és diferent*. Jo, allò d'igual-nom, em repel·leixo de mi mateix; però aquest diferent, allò posat desigual, no és immediatament, mentre és diferent, cap diferència per a mi. La consciència d'un altre, d'un objecte en general, és certament necessàriament *autoconsciència*, ésser-reflexionat en si, consciència de si mateix, en el seu ésser-altre. El *progrés necessari* de les formes de consciència anteriors, per les quals el seu ver era una cosa, un altre que aquelles mateixes, expressa justament això: que no sols la consciència de la cosa és possible només per a una autoconsciència, sinó que aquesta sola és la veritat d'aquelles formes. Però aquesta veritat només hi és per a nosaltres, no encara per a la consciència mateixa. L'autoconsciència ha esdevingut primerament *per a si*, no encara *com a unitat* amb la consciència en general⁷⁵.

⁷⁵ Anotem les qüestions rellevants que s'hi indica:

- en l'anterior la infinitud era objecte de l'enteniment, però la perd, la infinitud, en la mesura que roman en formes que se superen.
- «allò mateix», per a l'enteniment objecte en un embolcall sensible, ens és en la seva forma essencial concepte pur.
- ara ja la infinitud és *per a nosaltres o en si*.
- l'*exposició* del concepte de la infinitud pertany a la ciència.
- la consciència té la infinitud immediatament (és *per a nosaltres*), i la té, la infinitud, com a forma nova de la consciència
- la consciència és consciència de la diferència a tall d'un superat.
- és diferenciar d'allò no-diferenciat o autoconsciència.
- totes les formes anteriors tenien la seva *veritat* en un altre que aquelles mateixes.
- aquestes *veritats* eren possible sols per a una autoconsciència, la *veritat* de totes les formes anteriors.
- aquesta *veritat* encara és sols *per a nosaltres*.

76. Veiem que, en l'intern de l'aparició, l'enteniment en veritat no és res altre que l'aparició mateixa, però no com a joc de forces, sinó el mateix [joc] en els seus moments absoluts universals i en llur moviment, i de fet només s'experimenta *a si mateix*. Elevada per damunt de la percepció, la consciència es representa unida amb el suprasensible a través del mig de l'aparició, per la qual mira en aquest rerefons. Els dos extrems, l'un, de l'intern pur, l'altre, de l'intern que mira en aquest intern pur, ara han coincidit, i com aquests a tall d'extrems, així també el mig, com a quelcom altre que aquells [extrems], ha desaparegut. Aquesta cortina ha estat doncs retirada davant l'intern, i hi ha la mirada de l'intern en l'intern; el mirar d'allò d'igual-nom *indiferenciat*, que es *repel·leix* a si mateix, es posa com a intern *diferent*, però *per al qual* [mirar] alhora la *indiferència* dels dos és immediata, *l'autoconsciència*. Es mostra que darrere de l'així anomenada cortina, que havia de cobrir l'intern, no hi ha res a veure si *nosaltres* mateixos no hi anem darrere, tant s'hi veu com hi hagi quelcom darrere que pugui ser vist. Però es dona alhora que no es pot, directament sense totes les circumstàncies, anar-hi darrere; car aquest saber, que és la veritat de *la representació* de l'aparició i del seu intern, és en si mateix només el resultat d'un moviment circumstancial, pel qual els modes de consciència, figurar, percebre, i l'enteniment,

El text és prou pedagògic perquè introdueix l'autoconsciència a través de l'afirmació que *la consciència és diferenciar el no diferenciat*. Tanmateix aquí la consciència encara hauria de tenir la infinitud com a objecte, tal i com diu al final del paràgraf. Per tant una part del paràgraf avança quelcom que és el que dona suport a la les diferents veritats.

Mereix ser esmentat que hi ha una referència al sensible en tant que «allò mateix», la infinitud, és la resultant (i el pressupòsit) d'un llarg període de superacions.

També val la pena de subratllar el concepte pur com a forma essencial de la infinitud, així com el fet que el seu desplegament pertany a la ciència.

desapareixen. I així mateix es donarà que el coneixement d'allò *que la consciència sap, mentre se sap a si mateixa*, requereix encara més circumstàncies, el discerniment de les quals és el que segueix⁷⁶.

⁷⁶ En aquest punt l'enteniment és l'aparició, i d'acord amb uns trets, i s'experimenta a si mateix.

Hi ha una presentació de l'intern de l'aparició, que seria el que hem anat trobant des del §54, que forma part de la història del moviment, i que s'enfronta a l'intern pur, que seria el mateix intern com a veritat predonada: d'aquí que hi hagi dos costats i llur identitat.

Algú diria que l'autoconsciència demanaria el pas des de quelcom, i que *nosaltres no podríem anar-hi darrere* per tal de saber-nos en aquest quelcom sense suposar-nos duent-ho a terme, i per tant distingint autoconsciència i aquesta provatura.

Tanmateix això obvia que Hegel està establint l'autoconsciència en termes de pensament: «el mirar d'allò d'igual-nom *indiferenciat*, que es repel·leix a si mateix, es posa com a intern *diferent*, però per al qual [mirar] alhora la *indiferència* dels dos és immediata, l'*autoconsciència*». És a dir, està explicitat en termes de la superació d'una oposició, per tant quan un diferent és alhora indiferent. Un mateix, com diu després, s'hi ha de posar. Hi ha doncs autoconsciència per una resultant que està superant una diferència mentre la manté.

Hauríem de tenir en compte que Hegel no es troba en l'actitud naturalista per la qual hi ha una realitat mirada i algú que mira, sinó que el moviment seguit és de pensament, i ha anat superant formes fins a arribar a la infinitud, de manera que hi ha un «lloc» on la distància entre el mirar i la mirada es dissol, qui sap és el sabut, qui pensa és el pensat, qui mira és el mirat. A l'estudi en el qual ens trobem les distincions entre un extrem i l'altre es dissolen, s'esvaeixen, tot és transparent i diàfan. D'aquí que no es mostri cap indecisió a estimar l'autoconsciència des d'un mirar alhora la indiferència dels dos repel·lits immediats.

Hem passat de l'autoconsciència per a si (§75) a autoconsciència en l'accepció que *nosaltres mateixos* ens hi posem; i que ho és de la consciència mateixa.

Es clar que això no acaba l'autoconsciència, i caldrà nous aclariments en la secció següent de la *Fenomenologia de l'esperit* («La veritat de la certesa de si mateix»), tal i com diu el text.

VOCABULARI

Alemaný	Català	Català	Alemaný
abhalten	detenir, estar-se	absolut	absolut
absolut	absolut	afectar	affizieren
absondern	separar	afectar, tocar	berühren
affizieren	afectar	afectat	behaftet
Allgemeine, das	universal	afer	Sache, die
angehen nichts	no tenir res a veure	alteració	Veränderung, die
Anschauen, das	intuir	anar-se'n	herausgehen
aufbewahren	conservar	antagonisme	Widerstreit, der
aufeinander	un a l'altre	aparença	Aussehen, das
Auffassen, das	aprehensió	aparença	Schein, der
aufgeben	renunciar a	aparició	Erscheinung, die
aufheben	superar	aprehensió	Auffassen, das
aufnehmend	receptiu, -iva	aquest-món	Diesseits, das
auftreten	oferir-se	canvi, pas	Übergehen, das
aufweisen	mostrar	canviar-se, passar	übergehen in
aufzeigen	mostrar, indicar	certesa	Gewissheit, die
Ausbreitung	propagació	complet	ganz
Ausgeben	oferir-se	complexació	Beschaffenheit, die
Aussehen, das	aparença	complexat	beschaffen
Äusserung, die	externització	complexió	Komplexion, die
äussern	externitzar	comunitat	Gemeinschaft, die
Begriff, der	concepte	concepte	Begriff, der
behaftet	afectat	coneixement	Erkenntnis
berühren	afectar, tocar	conservar	aufbewahren
beschaffen	complexat	consideració	Rücksicht, die
Beschaffenheit, die	complexació	constant, estable	Beständig
Bestehen, das	sostenir, subsistir	contradicció	Widerspruch, der
Bestimmung, die	determinació	contrari	Gegenteil, das
Beständig	constant, estable	copsar	erfassen
beziehen	referir	cosa	Ding, das

Beziehung, die	referència	cositat	Dingheit, die
darstellen	representar	costat	Seite, die
Diesseits, das	aquest-món	de manera diversa	mannigfaltig
Dasein, das	existència	descompondre	zersetzen
Ding, das	cosa	detenir, estar-se	Abhalten
Dingheit, die	cositat	determinació	Bestimmung, die
Eigenschaft, die	propietat	diferenciar	unterscheiden
einfach	simple	diferent	verschieden
einzel	singular	diferència	Unterschied, der
Einzelheit, die	singularitat	disponible	vorhanden
entbehren	estar privat de	divers	vielfach
entgegensetzen	oposar	diversitat	Mannigfaltigkeit, die
erfassen	copsar	efectiu	wirklich
erhalten	mantenir	els uns als altres	gegeneinander
Erkenntnis, die	coneixement	en general	überhaupt
erklären	explicar	enteniment	Verstand, der
Erscheinung, die	aparició	essencial	Wesentliche, das
existieren	existir	essencialitat	Wesenheit, die
fallen	recaure	essència, ésser	Wesen, das
festhalten	retenir	estar privat de	entbehren
ganz	complet	existir	existieren
Gedanke, der	pensament	existència	Dasein, das
gegeneinander	els uns als altres	explicar	erklären
Gegensatz, der	oposició	externització	Äusserung, die
gegenseitig	recíproc	externitzar	äussern
Gegenteil, das	contrari	figurar	meinen
Gemeinschaft, die	comunitat	forma	Gestalt, die
Gestalt, die	forma	independència	Selbstständigkeit
Gewesene, das	sigut	intuir	Anschauen, das
Gewissheit, die	certesa	inversió	Verkehrung, die
herausgehen	anar-se'n	invertir	umkehren
heraustreten	sortir	lligar	zusammenschliessen

Jenseits, das	més-enllà	mantenir	erhalten
Komplexion, die	complexió	mediar	vermitteln
mannigfaltig	de manera diversa	mediat	mittelbar
Mannigfaltigkeit, die	diversitat	mode	Weise, die
meinen	figurar	mostrar	aufweisen
mittelbar	mediat	mostrar	zeigen
Nichtigkeit, die	no-res	mostrar, indicar	aufzeigen
Realität	realitat	multiplicitat	Vielheit, die
Rückkehr, die	retorn	més-enllà	Jenseits, das
Rücksicht, die	consideració	no tenir res a veure	angehen nichts
Sache, die	afer	no-res	Nichtigkeit, die
Schein, der	aparença	oferir-se	auftreten
Seiende, das	que-és	oferir-se	ausgeben
Seite, die	costat	oposar	entgegensetzen
Selbstständigkeit	independència	oposició	Gegensatz, der
übergehen in	canviar-se, passar	pas, traspàs	Übergang, der
Übergehen, das	canvi, pas	pensament	Gedanke, der
überhaupt	en general	perdre's	verschwinden
umkehren	invertir	propagació	Ausbreitung. Die
unterscheiden	diferenciar	propietat	Eigenschaft, die
Unterschied, der	diferència	que-és	Seiende, das
Veränderung, die	alteració	realitat	Realität, die
verhalten	relacionar	recaure	fallen
Verkehrung, die	inversió	receptiu, -iva	aufnehmend
Verhältnis, das	relació	recíproc	gegenseitig
vermitteln	mediar	referir	beziehen
verschieden	diferent	referència	Beziehung, die
verschwinden	perdre's	relacionar	verhalten
Verstand, der	enteniment	relació	Verhältnis, das
vielfach	divers	renunciar a	aufgeben
Vielheit, die	multiplicitat	replegar	zurückdrängen
vorhanden	disponible	representació	Vorstellung, die

vorstellen	representar	representar	darstellen
Vorstellung, die	representació	representar	vorstellen
Weise, die	mode	retenir	festhalten
Wesen, das	essència, ésser	retorn	Rückkehr, die
Wesenheit, die	essencialitat	retornar	zurückgehen
Wesentliche, das	essencial	retornar	zurückkehren
Widerspruch, der	contradicció	saber	Wissen, das
Widerstreit	antagonisme	separar	absondern
wirklich	efectiu	sigut	Gewesene, das
Wissen, das	saber	simple	einfach
zeigen	mostrar	singular	einzelnen
zersetzen	descompondre	singularitat	Einzelheit, die
zurückdrängen	replegar	sortir	heraustreten
zurückgehen	retornar	sostenir, subsistir	Bestehen, das
zurückkehren	retornar	superar	aufheben
zusammenschliessen	lligar	traspasar	übergreifen
Äussern	externitzar	un a l'altre	aufeinander
Äusserung, die	externització	universal	Allgemeine, das
Übergang, der	pas, traspàs		
übergehen in	canviar-se, passar		